

MAJ 1962

RODNA GRUDA

VSEBINA

Titovih sedemdeset let: njegov pomen za napredek in svetovni mir

Državni sekretar Koča Popović med jugoslovanskimi izseljenci v Sao Paulu

Dobrodošli, na obisku v stari domovini!

Seša Vegri:
Jutranjica

Ina Slokan:
Naš delavski praznik

Stane Pučko:
Maribor na svetovnih tržiščih

I. Prešern:
Kočevje — bodoče industrijsko središče

Koper — vrata v svet

Izdelki iz Logatca na svetovnih trgih

Štiri nove tovarne močnih krmil

Po naši deželi rastejo nove zgradbe

Nove vrtarije, mlekarne, kokošje farme

Po domači deželi

Mile Klopčič:
Umril je Ivan Molek

Alojz Kobilšek:
Padel je v vrstah francoskih partizanov

Louise Adamiču dostojen nagrobni spomenik

Nad dvesto milijonov iz tujine za žrtve potresa

I. D.:
Doma

Valentin Cundrič:
Nostalgija po domači vasi

Kulturni zapiski

Neža Maurer:
Nove knjige — nove prijateljice

Jože Udovič:
Balada

Naši mladi ljudje:
Jugoslavija — evropski prvak v namiznem tenisu

Marjan Kozina:
Zakaj smo pa letos tako pozno dobili pomlad?

Otroci berite:

Tone Pavček:
Polž

Kristina Brenkova:
Konec

Oton Zupančič:
Uganke

Naši ljudje po svetu

Vprašanja in odgovori

Priloga:
Učbenik slovenskega jezika (lekcija 7. in 8.)

Fotografija na naslovni strani:

Delavec upravlja tovarne in gradi nove bloke

(Foto: D. Modrijan in Vlastja)

Med svojim obiskom v ZDA je predsednik Tito obiskal tudi gospo Eleonoro Roosevelt

Treba je znati poseči v osebno življenje vsakega človeka in razumeti njegove težave, kajti vsak človek je svet zase, bitje, ki ima vesele in žalostne trenutke v življenju. Ni nam treba biti psiholog, zadoosti je biti človek, imeti srce in čutiti z ljudmi.

Tito

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštnina plačana v gotovini. Odgovorna urednica prof. Zima Vrščaj, urednica in tehnična urednica Ina Slokan, urednica priloge učbenika slovenskega jezika Mila Senk. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Ček. rač. pri Komunalni banki 600-704/3-155. Tiskala tiskarna »Toneta Tomšič« v Ljubljani

Titovih sedemdeset let

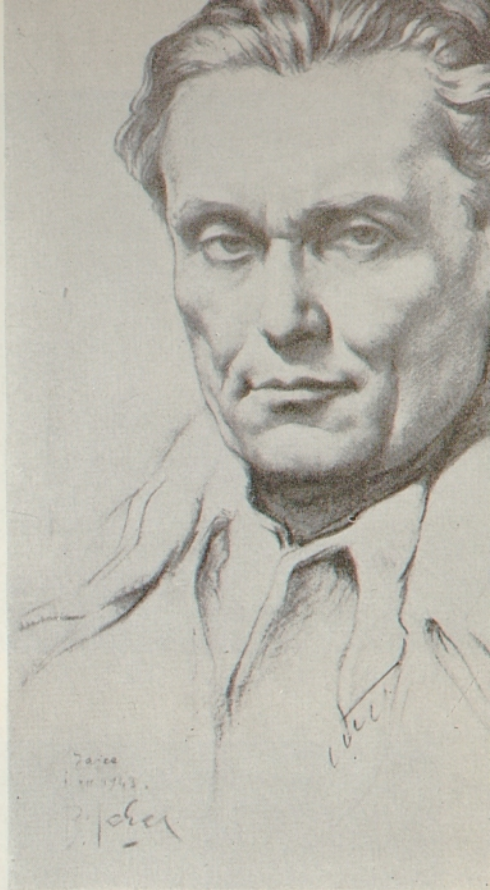
Desetletja ne pomenijo mnogo v življenju naroda. Vendar pa so obdobja, v katerih se strne toliko zgodovinskega, usodno pomembnega, da lahko eno leto, eno desetletje odtehta stoletja.

Tako je bilo obdobje zadnjih desetletij v zgodovini jugoslovanskih narodov. Iz ljudstva zapostavljenih in tlačanih smo se dvignili v samostojne gospodarje svoje usode. Iz zaostalosti in neznanja smo se dokopali do visoke stopnje osveščenosti. Iz države, ki so jo razjedale nesloge in neenotnost med lastnimi narodi, smo se prekvasili v trdno, enotno, zavedno družino enakopravnih narodov. Vse tisto, kar je bilo nekoč podlaga tujčevi peti, smo za vedno odstranili iz našega življenja. Nekdaj neznan in nespoštovan Jugoslavija je danes v vrsti priznanih držav; z lastnimi zaslugami si je pridobila ugledno in spoštovano mesto v svetu kljub temu, da spada po velikosti, gospodarski moči in številu prebivalcev med manjše dežele. Na tehtnico naše veljavnosti smo položili svetlo, nikdar skaljeno junaštvo jugoslovanskih narodov v velikih dneh osvobodilnega boja, zanos, delo in hrabrost povojnih let — in še nekaj, kar je za slehernega Jugoslavana ljubo in dragoceno: ime Tito.

Vse resnično velike stvari so velike prav v svoji preproščini in iskrenosti. Veličina človeka se kaže v njegovi popolni vdanosti idealom, ki jim posveti svoje življenje, svoje sposobnosti, svoje delo, sebe vsega. Tito se je ves posvetil velikim ciljem boja za neodvisnost, svobodo ter lepše življenje naših narodov. Vsa zgodovinska dogajanja zadnjih desetletij, vsi prelomni dogodki, vse trpljenje, ki smo ga prestali, vsi uspehi, ki smo jih dosegli, vse je prepleteno z njegovim delom; z njegovo ustvarjalno mislijo, z njegovo ljubeznijo.

Kateri lastnosti njegove osebnosti naj prisodimo prvenstvo? Ali naj govorimo o Titu organizatorju jugoslovanskega delavskega gibanja v mračnih dneh predvojnih diktatur? Ali o organizatorju vseljajske vstaje proti fašizmu, o velikem revolucionarju, ustvarjalcu naše ljudske armade in vojskovodji, državniku in graditelju socializma? Vse to je Tito v eni osebi. In še nismo povedali vsega.

Tito je tudi učitelj. V njegovi osebnosti je vselej očitna topla, razumevajoča človečnost. Nešteto zgodb iz njegovega življenja izpričuje to, morda najbolj značilno potezo njegove osebnosti.

BOZIDAR JAKAC:
Maršal Tito v Jajcu leta 1945

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE
V LJUBLJANI

Vsa Titova državniška srečanja od Ranguna do New Yorka so bila posvečena velikemu delu za mir, za razumevanje in sodelovanje med narodi. S tem svojim delom za mir, za napredek, je Tito postal velik tudi v svetovnem merilu. Pridobil si je ljubezen, spoštovanje in ugled pri milijonih preprostih ljudi doma in po svetu.

Slika zgoraj levo: Ob svojem obisku v Tuniziji dne 10. aprila 1961 je predsednik Tito govoril v parlamentu v Tunisu. Desno: februarja 1955 je predsednik Jugoslavije obiskal Anglijo. Na sliki: s sprejema pri angleški kraljici Elizabeti. Spodaj levo: Tito v razgovoru z dr. Kwame Nkrumahom na lanski konferenci nebloksovskih držav v Beogradu.

Takole je govoril Tito ob neki priložnosti: »Dolžnost vseh voditeljev in vseh komunistov je, da spremljajo življenje ljudi. Treba je znati poseči v osebno življenje vsakega človeka in razumeti njegove težave, kajti vsak človek je svet zase, bitje, ki ima vesele in žalostne trenutke v življenju. Ni nam treba biti psiholog, zadosti je biti človek, imeti srce in čutiti z ljudmi.«

Kaj ni prav v tem vsa veličina Titove osebnosti: v njegovem odnosu do človeka in v njegovem vrednotenju človeka? »Mi težimo k temu,« je dejal Tito, »da uskladimo interese posameznika

z interesi skupnosti. Vemo, da je to najbolj zapleteno. Toda enotni smo v pojmovanju, da je treba v zapletenih gospodarskih vprašanjih in odnosih čimbolj gledati na človeka. Kajti vse, kar delamo, delamo za človeka. Če človek pri tem ne pridobi, nismo dosegli svojega cilja.«

Iz te poteze Titove osebnosti izvira vsa njegova sila, ki se izraža v plemenitem prizadevanju za izpolnitev najvišjega ideala sodobnega človeštva — miru. Vsa njegova prizadevanja so usmerjena k uresničitvi tega velikega, plemenitega cilja. »Vojna je največji sovražnik človeštva, še posebej

socializma, in mi jo odklanjamo kot sredstvo za obračunavanje med narodi z različnimi družbenimi oblikami in pojmovanji.«

Vsi njegovi državniški obiski, od dežel daljne Azije, Afrike, do evropskih držav, vsi njegovi govori in državniška srečanja od Ranguna do New Yorka, so bili posvečeni velikemu delu za mir, za razumevanje in sodelovanje med narodi. S tem svojim delom za mir, za napredek je Tito postal velik tudi v svetovnem merilu. Pridobil si je ljubezen, spoštovanje in ugled pri milijonih preprostih ljudi doma in po svetu.

Predsednik Tito bere ekspose v zvezni ljudski skupščini

Državni sekretar Koča Popović med jugoslovanskimi izseljenci v Sao Paulu

V začetku maja je jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović odpotoval na uradni obisk v dežele Latinske Amerike — v Brazilijo, Čile, Bolivijo in Mehiko. Na petdnevnem uspešnem obisku v Braziliji se je državni sekretar z ministrom Dantasom, predsednikom republike in premierom Nevesom izčrpno pogovarjal o problemih, ki zanimajo obe deželi, in je bil dosežen sporazum o tehničnem in kulturnem sodelovanju. Zadnji dan svojega obiska v Braziliji je Koča Popović v spremstvu jugoslovanskega veleposlanika Barešića preživel v Sao Paulu, glavnem brazilskem industrijskem in gospodarskem središču.

Tu je Društvo prijateljev Jugoslavije zvečer priredilo državnemu sekretarju slavnostni sprejem, na katerem so člani jugoslovanske kolonije

Kočo Popovića prisrčno pozdravili. V imenu jugoslovanskih izseljencev — večjidel Dalmatincev, ki so pred 30 in 40 leti prišli v Brazilijo — je visokega predstavnika Jugoslavije pozdravil Antun Separović. Dejal je: »Vedno smo ljubili domovino, danes pa smo ponosni nanjo, ker je nova Jugoslavija našla pravilno rešitev na vseh področjih notranjega življenja in ker vodi zunanjo politiko sodelovanja in miru, ki jo podpirajo vsi dobronamerni ljudje na svetu.

Izseljenci so izročili Koči Popoviću srebrno plaketo v spomin na njegov obisk v Sao Paulu. Sprejema se je udeležilo okrog 800 izseljencev z družinami. Med njimi je bilo tudi več povojnih emigrantov, ki se po najnovejši amnestiji pripravljajo na vrnitev v Jugoslavijo. Podrobneje o tem srečanju bomo poročali prihodnjič.

Predsednik Tito in državni sekretar za zunanje zadeve FLRJ Koča Popović sta se v New Yorku sestala s predsednikom ZDA Dwightom Eisenhowerjem in ministrom za zunanje zadeve Christianom Herterjem

Dobrodošli na obisku v stari domovini

V maju smo in slovenska zemljica je po dolgi zimi neučakano zazelenela in zacvetela, kakor da bi hotela nadoknaditi dolgi zimski čas, ki se je letos potegnil prav do maja. Na Matici in z nami vred mnogi sorodniki naših izseljencev pričakujemo in se veselimo obiskov naših ljudi iz tujih dežel in prav te dni smo pričakali prvo skupino rojakov iz Združenih držav Amerike. Sedem vas je prišlo; toplo pozdravljeni, iz srca vam želimo, da bi se med nami počutili dobro, domače in prijetno. Ondan smo imeli na Matici ljub obisk. Prispel je naš stari znanec, ki ga poznamo bolj po knjigah, kakor osebno; po dopisih, po člankih in po njegovi domoljubni dejavnosti, ki je prešla v zgodovino našega izseljenstva, eden izmed ustanoviteljev Slovenske narodne čitalnice v Clevelandu in korporacije Slovenskega narodnega doma, član izvršnega odbora SANS in mnogih drugih slovenskih izseljenskih organizacij, urednik raznih slovenskih izseljenskih listov, glavni zdravnik pri slovenskih podpornih organizacijah; ugledni rojak dr. Kern. Prvič po dolgih desetletjih je prišel v kraje svoje mladosti in ko je sedel med nami na Matici in obujal spomine, se je prav posebno čudil širokim ljubljanskim ulicam in novim trgovinskim poslopjem. Stara Poljanska ulica in Alojzijevišče pa sta le ostala takšna, kakršna sta bila v času mojih mladih dni, je rekel dr. Kern, doma iz Breznice nad Škofjo Loko, po materi sorodnik Tavčarjev z Visokega. Spraševali smo ga o zanimivostih iz njegovega ameriškega življenja, on pa je spraševal nas. Obiskala nas je tudi naša znanka, rojakinja Frances Vidmar iz Chicaga, članica 9. krožka Progresivnih Slobenk Amerike, ki jo poznamo iz njenih dopisov v Prosveti.

V maju pričakujemo dve skupini Ameriške bratske zveze. Prvo bo vodil glavni tajnik ABZ Frank Tomšič, drugo pa naš prijatelj Janko Rogelj. V juniju bomo med drugimi pozdravili na domačih tleh prvo letošnjo skupino Slovenske ženske zveze pod vodstvom glavne tajnice te organizacije Albine Novakove. Drugo skupino te organizacije pa bo v juliju pripeljala predsednica SZZ Antonija Tanko. Med večjimi skupinami iz ZDA bomo letos pozdravili še skupine, ki jih pripeljejo naša Josephine Tratnikova, skupino Josie Zakrajškove in skupino pod vodstvom mladega Edija Zarnika, sina predsednika clevelandske federacije SNPJ Camila Zarnika. Kakor vsa leta doslej pričakujemo tudi letos v kasnejših poletnih mesecih tudi rojake iz Nemčije, Holandije in Belgije, pa dve skupini iz Francije; eno iz Merlebacha in eno iz Pas de Calaisa. Pridejo pa še druge skupine in posamezniki, o katerih pa doslej

še nimamo natančnejših podatkov. Veselimo se vseh, z veseljem vas vse pričakujemo!

Na Matici je postalo živahno in naše zimsko delo se je moralo umakniti sezonskemu, poletnemu. Rojaki so tu, v naših sobah odmeva ameriška govorica, obarvana z narečji krajev, iz katerih so se izselili. Vsi so polni spominov, pričakovanja, novic in pozdravov. Mnogo nam imajo povedati, mi pa njim.

Res, mnogo si imamo med seboj povedati. Saj smo tako različno živeli, tako različno nam je potekalo življenje. Eni so ga preživeli doma, v bližini rojstnega kraja, drugi so potovali po svetu, naše usode so različne. Toda domovino, stari kraj, od koder smo doma, ljubimo vsi enako, z enako močjo, in z enako močjo si želimo življenja v miru. In prav sedaj, ko nas vsak dan mori skrb, da se bo zrušil svet v atomski katastrofi, prav sedaj smo si vsi še bolj bratje in sestre med seboj, saj je edino v enotnosti vseh miroljubnih ljudi na svetu rešitev iz težavnega položaja, ko velesile tekmujejo v atomski oborožitvi.

Zato vas z veseljem pričakujemo. Pridite in rodna zemljica vas bo pristrčno in toplo sprejela!

Saša Vegri:

Jutranjica

Čujem glas
leskovih piščali.

Vidim čredo ovac
pod brdom,
kako gredo
v jutranjem vstajenju
po cvetju,
ki nežno priklanja glave.

V piščali čujem mladost,
v ovcah vidim
odmikajoče se dni...

Kot domač kruh
mi to jutro diši.

Naš delavski praznik

Že prej smo se pripravljali na praznovanje tega našega najveselejšega, vseljidskega praznika. Po občinah, tovarnah, podjetjih so posebni odbori poskrbeli za akademije, športna tekmovanja, kolektivne izlete in drugo. Povošod so se prepletali pomenki:

— Kam pojdete za prvi maj?

— Na Pohorje. Tovarna bo dala avtobuse. Seveda gremo z družinami. In vi?

Vseovošod je bilo polno veselih izletnikov

Otroci so obiskali delavce v tovarnah in jim prinesli cvetje

— Na Bled ali v Bohinj. Nismo se še odločili. Nekaj pa jih bo šlo k morju, kjer imamo počitniški dom.

Tri dni smo praznovali. Vsi turistični domovi so bili polni. V planinskem domu sta si segla v roke kovinar iz Štor in anhoovski cementar. Trboveljski rudar je družino popeljal za praznike k morju. S sinom sta si privoščila izlet z jadrnico. Ves razigran mu je razlagal: Poglej, poglej, to naše morje!

Tretji praznični dan so si delovni kolektivi odslužili z nadurnim delom, nekateri so pa za tan dan delali že prej — eno izmed zadnjih nedelj.

Proomajske prireditve so bile pestre in raznolike. Marsikje so praznik dela pozdravili s tradicionalnimi budnicami. V Sloveniji smo obenem s prvim majem počastili tudi obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte Slovenije, ki jo praznujemo 27. aprila. Po večjih krajih so bila številna zborovanja. Pionirji so obiskali delavce v tovarnah, jim prinesli cvetje in voščili k prazniku. V Lendavi, kjer živi madžarska narodnostna manjšina, je bilo proomajsko zborovanje v obeh jezikih — slovenščini in madžarščini. Jeseničani so pripravili slavnostno premiero domače ljudske opere

Vesela družina na Ljubljanskem gradu

Radovana Gobca »Tremarski dukat«. Opero je naštudiralno jeseniško gledališče s solisti jeseniške Svobode in glasbene šole. To je prva opera, s katero je nastopilo jeseniško gledališče. Industrija motornih vozil v Novem mestu je pozdravila praznik z novo delovno zmago — serijsko so začeli izdelovati novo vrsto motornih vozil. V Loškem potoku so odprli nov moderno urejen zdravstveni dom, ki je ponos kraja in okolice. Enako so tudi v Trzinu v teh dneh dobili nov zdravstveni dom, ki je nedvomno velika pridobitev za zdravstveno službo na tem industrijskem področju. Kljub temu, da vreme ni bilo posebno lepo, so le redki ostali doma. Tudi znani partizanski kraji so imeli številne obiskovalce. Tako je med drugim partizansko bolnico »Franjo« na Notranjskem na delovski praznik obiskalo okrog 2000 domačih in tujih turistov. Prvomajskih prireditev je bilo toliko, da bi bilo predolgo, če bi le omenili vsako. Poudarimo naj le to, da so bile vse prireditve letos še prav posebno prisrčne in razgibane. Novo pa je bilo tudi to, da so posamezni delovni kolektivi povabili na proslave zastopnike delovnih kolektivov iz drugih naših republik. Prav tako pa so tudi sami svoje zastopnike poslali drugam na proslave. Takšna srečanja so bila obojestransko koristna in prijetna.

Tudi v drugih republikah naše dežele je bilo praznovanje veselo in je razgibalo najširše množice. V Zagrebu je bila parada motoriziranih

skupin Ljudske tehnike. V Sarajevu so imeli veliko ljudsko zborovanje. V Titogradu, glavnem mestu Črne gore, so se 2. maja zbrale množice na velikem mitingu. Tu so pozdravili štafeto mladosti, ki je na svoji poti proti Beogradu, kamor je nesla voščila predsedniku Titu za rojstni dan — prispela v Črno goro. V Makedoniji so kulturnoumetniška društva obiskala vasi in prirejala koncerte. Na vaških ljudskih univerzah pa so bila številna predavanja o pomenu mednarodnega praznika dela.

Višek vseh prireditev pa je bila velika prvomajska parada v Beogradu, ki se je udeležilo nad 42 tisoč prebivalcev iz vseh republik, stotisoči iz vseh krajev pa so parado spremljali ob televizijskih in radijskih sprejemnikih. V mogočni paradi bratstva in enotnosti so bile stotine naših delavcev, kmetov, športnikov, vojaštva, mladine in drugih. Bila je prikaz naših delovnih uspehov in hotenj: živeti in graditi v miru!

Na proslavah, izletih, ob tovariških srečanjih nam je misel in beseda segla v preteklost. Kakšen je bil takrat naš prvi maj?

Dvainsedemdeset let je minilo, odkar je bil prvi maj razglašen za mednarodni delovski praznik. Že v tistem prvem letu so ta praznik slavili tudi slovenski delavci. V Ljubljani, Zagorju, Trstu, Trbovljah in drugod so se zbrali na javnih zborovanjih. Kakšen poplah sta zagnala Slovenec in Slovenski narod, glasili takratnih najmočnejših meščanskih strank! Bogati tovarnarji in posestniki so se zbalji za svoje mehke stolčke; žandarji in vojaštvo je bilo pripravljeno, da s silo vzpostavi red, če bi bilo treba.

Z rastjo delavskega gibanja in razredne zavesti naših delavcev se je z leti večal pomen prvomajskih proslav. Tudi naši delavci onstran meja so praznovali prvi maj. Delavske organizacije v ZDA svojega delavskega praznika sicer ne praznujejo prvega maja, temveč imajo svoj dan dela (Labor Day) prvi ponedeljek v septembru, kljub temu so stotisoči delavcev slavili prvi maj kot simbol mednarodnega bratstva in delavske solidarnosti. Ob tem prazniku so delavske organizacije v svetu izdajale posebne izdaje svojih glasil, posvečene prvemu maju, ali pa tudi posebne publikacije. Pred petinštiridesetimi leti je izšel ob prvem maju v Chicagu kot posebna izdaja Proletarca, glasila Jugoslovanske socialistične zveze, prvi tak prvomajski spis, ki ga je uredil Etbin Kristan. Pozneje je v založbi Proletarca začela izhajati prvomajska revija — Majski glas, v uredništvu Franka Zaitza. Med sodelavci te revije so poleg socialističnih pisateljev in pesnikov iz starega kraja znana imena naprednih ameriških Slovencev: Frank Zaitz, Frank Alesh, Jože Zavertnik, Frank S. Tauchar, Anton Garden, Ivan Molek in drugi. Podrobno o teh publikacijah je spregovoril v posebnem članku v majski številki Rodne grude

leta 1957 publicist Cvetko Kristan, zato jih tu le omenjamo. Vsekakor so pomemben prispevek k slovenski socialistični književnosti, zlasti h književnosti naših naprednih ameriških Slovencev in tolmač teženj slovenskih delavcev v Ameriki.

In doma?

Leta 1914 so prvomajske manifestacije izzvele v protest proti grozeči vojni. Tri leta pozneje pa v manifestacije za mir in priznanje pridobitev ruske revolucije itd. Kasneje je diktatorski režim kralja Aleksandra omejil tudi proslave prvega maja. Žandarji so spremljali delavske sprevode, trgali voditeljem iz rok delavske prapore, pazili na sleherno besedico govornikov. Kljub vsemu so goreli kresovi po gričih na predvečer prvega maja. Nageljni so rdeli v gumbnicah. Delavci so praznovali. Kljub temu, da so le redki delodajavci priznali prvi maj kot dela prost dan, kljub temu, da je mnogim zaradi tega grozil odpust od dela. Niso si pustili vzeti, kar je bilo po vseh pravicah njihovo. Napisi sredi mladega zelenja in zastave vrh visokih tovarniških dimnikov so pozdravile delavski praznik. Delavci so organizirali izlete v naravo, kjer je živa beseda delavskih voditeljev

ožigala in olivala pogum. Kljub teroru in grožnjam žandarjev so bili ti prvi maji mogočne manifestacije zavednosti in neuklonljivosti naših delavcev.

Tudi med zadnjo vojno ni šel prvi maj nikoli neopažen mimo. Čeprav so se okupatorji vnaprej pripravili in budno stražili, so jih na prvomajski praznik vedno čakala presenečenja: zastave vrh visokih smrek, na žicah sredi cest in celo sredi Ljubljane z glavne pošte — ceste vse posute z listki z naprednimi gesli itd.

Vsa leta po vojni praznujemo prvi maj kot državni praznik. To je za nas vse svetel dan občuna doseženih uspehov in prevzemanja novih delovnih obveznosti. Obenem pa je to tudi vesel dan oddiha in radosti po uspešnih delovnih dneh.

Letošnji mednarodni delavski praznik je človeštvo preživelo v znamenju ogorčenega boja proti atomski oborožitvi, ki kot črn oblak visi nad usodo vsega sveta. Temu boju se odločno pridružujejo tudi delovni ljudje Jugoslavije, saj se vsi zavedamo, da je svetovni mir in enakopravno sožitje med narodi in deželami edini temelj, od katerega so odvisne vse dobrine sveta.

INA SLOKAN

Maribor na svetovnih tržiščih

Na svetovnih tržiščih zasledimo najrazličnejše blago iz Jugoslavije. Tudi industrijska središča v Sloveniji veliko izvažajo. Danes se kratko ustavimo v Mariboru in pogledjmo, kaj vse pošilja to naše mesto v svet pod znamko: Made in Yugoslavia.

Kam, kaj in koliko izvažamo iz Maribora? V dobi, ko težimo za čimvečjim in čimhitrejšim izvozom, je to vprašanje še posebej zanimivo. To predvsem z vidika gospodarstvenika, vsekakor pa bo vse zanimalo tudi to, kje vse pijejo naša vina, nosijo srajce iz našega blaga, kje vse uporabljajo naše žerjave itd.

Maribor je svetovni izvoznik

Dolga je že lista kolektivov, ki izvažajo: Mariborska livarna, Metalna, Tovarna avtomobilov in motorjev, Primat, Elektrokovina, Hidromontaža, Mariborska tekstilna tovarna, Predilnica in tkalnica, Svila, Tovarna čevljev, Tovarna mesnih izdelkov, Gozdno gospodarstvo, Vinag, Tovarna umetnih brusov Swaty itd.

Naštejmo še države, ki kupujejo mariborske izdelke. To so Anglija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Burma, Ceylon, Češkoslovaška, Čile, Etiopija, Gana, Gvineja, Grčija, Indija, Irak, Iran, Italija, Izrael, Kuwait, Kuba, Kambodža, Libanon, Madžarska, Nova Zelandija, Sirija, Sovjetska

zveza, Španija, Švica, Togo, Turčija, Urugvaj, Vzhodna Nemčija, Zahodna Nemčija, ZDA in svobodno pristanišče Hongkong. Nekateri države preprodajajo jugoslovansko blago v številne nove države, tako da bi naš spisek držav lahko bil seveda mnogo širši.

Žerjavi, mostovi...

Za tri in pol milijona dolarjev je doslej izvozila mariborska Metalna. Pričela je v sezoni 1954/55, ko so odšli v Čile prvi mostni žerjavi, nekaj podobnega pa v Indijo. Pozneje so s pomočjo Metalne v Pakistanu zgradili dve hidrocentrali, Mariborčani so zgradili most čez reko Jordan, indijske državne železnice so kupile 157 raznih mostov in še dva velikana — most Gandak čez reko Gandak in most Sittang, ki stoji že v Burmi.

Metalna je hidromehansko opremo prodala tudi v Sirijo, Etiopijo in Togo, mariborske zatvornice pa služijo pri namakalnih sistemih na Ceylonu in Indiji. Vzhodna Nemčija je odkupila opre-

Mariborska razglednica:
Nove
velike stanovanjske hiše
bodo zapolnile vrzeli
pri glavnem kolodvoru

(Foto J. Petek)

mi za livarno in rafinerijo nafte, Etiopija opremo za cementarno, za Poljsko pa Metalna prav sedaj izdeluje enega največjih žerjavov, ki bo stal v pristanišu Gdansk. Metalna izdeluje tudi nekatere dele za znano nemško tovarno avtomobilov Deutz.

Avtobusi ...

Najnaprednejša jugoslovanska Tovarna avtomobilov Maribor (TAM) je tudi močan izvoznik. Razen izrednega uspeha, ko je v zelo kratkem času skoraj stoodstotno osvojila proizvodnjo kamiona TAM 4500 po licenci Deutza, TAM danes ta vozila že izvažajo, postala pa je celo kooperant matičnega podjetja Deutz.

Izvoz TAM sega še v čase, ko so v tovarni izdelovali še lahke »pionirje«. TAM počasi, toda za gotovo osvaja tuja tržišča, prav gotovo pa je najzanimivejši izvoz avtobusov lastne konstrukcije A-5000 z Deutzovim motorjem v ZAR. Takih avtobusov sedaj ne dela še nihče na svetu, pozneje pa jih bo pričela izdelovati tovarna El Nasr blizu Kaira, ki je od TAM odkupila licenco za proizvodnjo avtobusov A-5000. TAM dobavlja v skladu s pogodbo sedaj še izdelane avtobuse, ki že drve po cestah Združene arabske republike. Vozila TAM vozijo tudi že po Bolgariji, Turčiji, Vzhodni Nemčiji, Etiopiji, Španiji, Indiji in Gvineji.

Srajce in čevlji ...

Ne čudite se, če boste na dopustu nekje ob morju letos srečali tujca — pokazalo se bo, da je Amerikanec, Anglež ali Nемец — s srajco, podobno vaši. Dvajset milijonov metrov raznega blaga je Mariborska tekstilna tovarna (MTT) izvozila od leta 1953. Med tem je precej blaga tudi za srajce, ki ga veliko kupujejo Amerikanci.

Upamo, da se lepote na Bližnjem in Srednjem vzhodu ugodno počutijo v oblačilih »Made in MTT«, prav tako naj bela tkanina varuje pred

soncem sinove puščave v Saudovi Arabiji, v Siriji ali Libanonu. Tudi Grčija, Kuwait, Irak, Kambožja, Indonezija in Burma so odjemavci mariborskih tekstilij. Prištejmo tem še Poljake, ki kupujejo pri »Svili«, nato Avstrijce in še enkrat Angleže, Grke, zahodne Nemce in Poljake, ki jim prodaja blago Predilnica in tkalnica.

Mariborske čevlje nosijo Nemke, Poljakinje, Rusinje, Švedinje in Angležinje. Letos pa tudi Amerikanke. Do konca letošnjega leta bo 230 tisoč parov čevljev skupna izvozna bilanca Tovarne čevljev v Mariboru.

Svetilke, hladilniki, vino in ...

Med najmočnejše mariborske izvoznike sodi tudi Elektrokovina. Štirideset držav je v njenem izvoznem seznamu. Zanimivo je, da so vse poljske ladje opremljene s svetilkami iz Elektrokovine.

Sredi Afrike hladijo »Himo« hladilniki gospodinjam mleko in banane. Poljaki opremljajo servise svojih stanovanjskih skupnosti s stroji »Himo«, v Etiopiji so zelo zadovoljni s transformatorskimi »Himo« postajami.

Štajerska vina pijejo Avstrijci, Švicarji, zahodni Nemci, Belgijci, Holanci, Angleži, Čehi, vzhodni Nemci in Poljaki. Steklenice dobrega vinca iz mariborske okolice pa romajo še v Ameriko, Peru, Kubo in celo na Novo Zelandijo.

Seznam mariborskih izvoznih proizvodov skoraj nima konca. Mariborsko pohištvo gre v Zahodno Nemčijo, Anglijo, Ameriko, les v Italijo, Švico in Madžarsko, izraelske pomaranče pošiljajo po svetu tudi v mariborskih zabojih, švicarske, nizozemske, holandske in egiptovske gospodinje tehtajo na tehtnicah »Primat«, izdelki Mariborske livarne gredo v ZDA, ZAR, Zahodno Nemčijo, Madžarsko, Izrael, Indijo in Urugvaj, Hongkong, Indonezijo itd.

STANE PUCKO

Kočevje

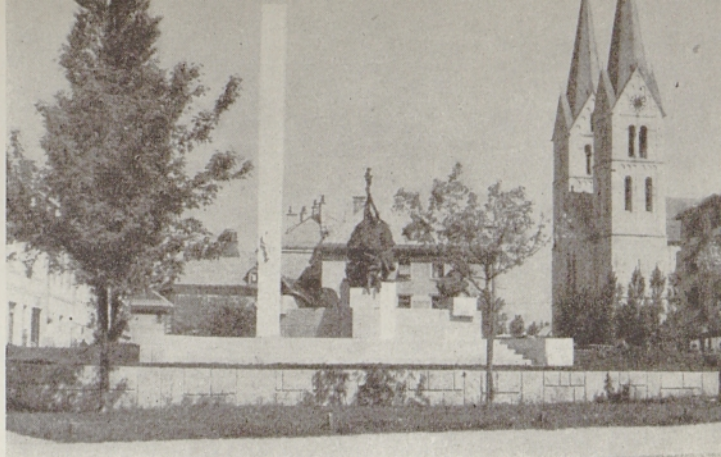
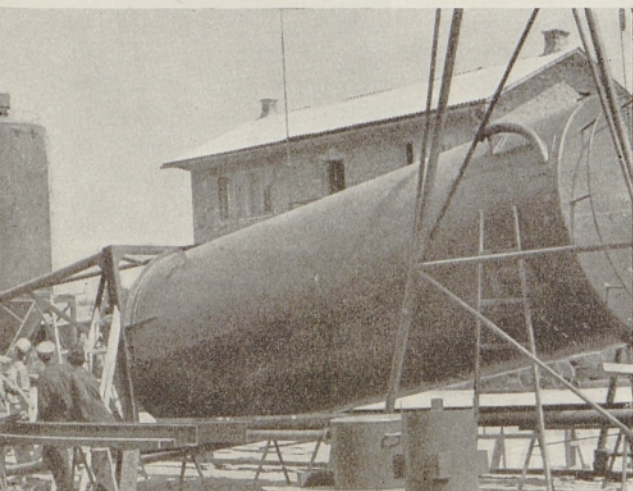
bodoče industrijsko središče

Čez dobrih 20 let v Kočevju ne bo več nobenega rudarja, zato pa se že danes kažejo obrisi bodoče industrije

Kočevski rudnik rjavega premoga je bil dolga desetletja glavni hranitelj — če izvozimo gozdno gospodarstvo — prebivavcev Kočevja. V njegovih cvetočih letih je bilo v rudniku zaposlenih celo do 1200 rudarjev. Zdaj pa rudnik že usiha, njegova zlata leta so že mimo, saj ima že več kot stoletno zgodovino (prvi začetki rudarstva v Kočevju segajo celo v leto 1826). Danes je v rudniku zaposlenih okrog 500 rudarjev in strokovnjaki cenijo zaloge premoga v Kočevju le še na kakih 20 do 25 let (ca. 5 milijonov ton). Čez dobrih 20 let v metropoli ob mirni, zeleni Rinži torej ne bo več slišati tradicionalnega rudarskega pozdrava »Srečno!«.

Bolj črnogledi ljudje bi ob tem morda spet zatarnali, češ le kaj bo z našimi otroki in vnuki, kje bodo dobili kruha? Ali bodo morali po svetu s trebuhom za kruhom? Stvar pa ni tako tragična. Resda bo rudnik že čez dobri dve desetletji usahnil in ne bo več dajal kruha Kočevjarjem, zato pa se bo dotlej prav gotovo razvila druga industrija. Že danes so vidni obrisi bodočih industrijskih panog v Kočevju. Tekstilna tovarna ima že predvojno tradicijo, ki jo bo nedvomno obdržala. Že nekaj let grade v Kočevju kemično tovarno; letos vse kaže, da bo to podjetje dobilo dovolj sredstev in raznih posojil, tako da bo mogoče tovarno dograditi. Podjetje bo proizvajalo več vrst izdelkov, predvsem pa slojevite umetne melaminske mase (ultrapas plošče). Ob kočevskem rudniku imajo že danes močne remontne

Na dvorišču podjetja »Itas« v Kočevju dvigajo stabilni silos

Iz središča Kočevja. Spredaj spomenik Revolucije na Glavnem trgu

delavnice, v katerih se bo v prihodnosti prav gotovo razvila pomembna kovinska industrija. Kočevje ima tudi industrijsko podjetje »ITAS« — industrijo transportnih sredstev in opreme. To podjetje je po obsegu prometa že danes, čeprav je »staro« komaj tri leta, na drugem mestu. Prekaša ga samo še kmetijsko gozdarsko posestvo, ki pa tudi zaposluje znatno več ljudi (okrog 1000) iz Kočevja in okoliških vasi.

Industrijsko podjetje »ITAS« je nastalo pravzaprav iz nič, iz skromnih, neznatnih mehaničnih delavnic nekdanjega avtobusnega podjetja »Avto-prevoz«. V pičlih treh letih je zraslo več hal in delavnic, v katerih je zaposlenih že okrog 300 delavcev. Kako buren je bil razvoj tega podjetja, kaže že to, da je imel kolektiv še 1960. leta 530 milijonov dinarjev prometa, letošnji plan pa računa s prometom okrog 1400 milijonov (lani so izdelali za 1200 milijonov proizvodov). Podjetje izdeluje različne vrste silosov za cement, in sicer stabilne, ki jih postavljajo ob velikih gradbiščih, ter prevozne silose, ki so montirani na velikih kamionih. Izdelujejo tudi kamionske prikolice in polprikolice, lani pa so začeli izdelovati tudi avtomatske betonarne. Seveda se je odločilo za moderno proizvodno kooperacijo, predvsem s tovarno avtomobilov FAP v Priboju (Srbija) in z zahodnonemško tvrdko »Arbau«.

V letošnjem programu ima »ITAS« spet marsikaj takšnega, kar bo presenetilo ne samo domače, marveč tudi tuje strokovnjake. Pripravljajo na primer med drugim proizvodnjo specialnih vozil s cisternami za prevoz tekočih goriv, vina in raznih maziv ter specialnih gasilskih voz za gašenje požarov s prahastimi pomagali (za gašenje velikih petrolejskih požarov). Letos so zlasti napredovali v proizvodnji silosov za cement. Še lani so izdelovali le manjše silose (do 30 ton), letos pa so že začeli izdelovati prave vlake, v katerih je prostora za 500 in celo 700 ton cementa! Samo za luko v Gružu bodo izdelali sedem velikih stabilnih silosov po 500 ton.

I. Prešern

Koper - vrata v svet

Pred dobrimi tremi leti so pristale prve ladje velike obalne in daljne plovbe ob prvem kosu operativne obale v zalivu, iz katerega so bagri morali izkopati milijone ton peska in blata. Pričela so rasti prva skladišča in že so se po luki pričeli sukati viličarji, traktorji in vse tisto, kar sodi k luki in brez česar luka ni luka, vsaj ne taka, v katero bi zavil kak bel in črn velikan, ki so namakali sidra že v vseh morjih sveta in ki so še do včeraj ponosno puhali dim iz svojih pip, mimo koščka naše obale, naprej proti Trstu.

Marsikaj se je izpremenilo od takrat v zapuščenem in pozabljenem zalivu in leto za letom je naraščala — in še vedno raste — reka tovara, ki se pretaka skozi koprsko luko. Od 53.000 ton v letu 1958 se je promet v naslednjem letu povečal na 141.700 ton, lani pa je dosegel že 211.300 ton. Polna zabojev, vreč in vsega drugega je koprška luka in vmes se prerivajo traktorji, viličarji in tovornjaki ob ladjah, ki prazni in polni svoja skladišča tako mirno in dostojanstveno kot da so tu že stare znanke in kot bi hotele reči, da so vse luke na svetu enake. Morda je v tem tudi nekaj resnice, toda koprška luka je ena izmed takih, ki rastejo hitro, zelo hitro in kjer se mornarji in pristaniški delavci srečujejo z zidarji, gradečimi nova skladišča, ki bodo že jutri, pojutrišnjem sprejela tovor s čedalje večjega števila ladij.

Ob prišlecih vseh barv in zastav pa se spreha »Veli Jože«, ki je »naše gore list« in pridno prenaša gradivo za nov kos operativne obale, saj je stara (ki se ji pozna še sveža malta) že prekratka. Koprška luka si je že priborila svoj prostor pod soncem. Viličarji in traktorji, tovornjaki in hladilniki odnašajo tovor južnega sadja, ki je priplul iz Afrike, in tam na koncu nakladajo zaboje s pohištvom, ki jih »Slovenijales« pošilja čez veliko lužo.

Izdelki iz Logatca na svetovnih trgih

Po osvoboditvi se je v Dolnjem Logatcu razvila močna lesna industrija, pravzaprav cel kombinat, v katerem je zaposlenih blizu 940 delavcev. Kombinatske lesne industrije Logatec se že nekaj let uveljavlja s svojimi kvalitetskimi izdelki na tujih trgih. Zlasti dobro gredo v prodajo obšalniki vseh vrst, ribiški in lovski zlozljivi stolčki, v zadnjem času pa tudi tako imenovani tropski fotelji. Svoje izdelke izvažajo zlasti v ZDA, pa tudi v Anglijo, Švico, Zahodno Nemčijo in še nekatere države na zahodu.

Predlanskim so se v tem podjetju lotili tudi izdelave modernih tipiziranih oken, ki se dajo odpirati in zapirati vodoravno in navpično. Ta okna so zelo lepa in kvalitetna in imajo okvir iz aluminija. Lani so dobili iz Nemčije precej modernih strojev in proizvodnja se je že začela. V letu 1961 so izdelali kakih 15.000 oken, letos pa jih bodo naredili okrog 20.000. Trenutno še delajo v eni sami izmeni, ko bodo prodrli na domače in tuje trge, pa bodo začeli delati v dveh izmenah. Seveda se bo proizvodnja potem močno povečala. Računajo, da bodo letno izdelali do 50.000 oken.

Lesni kombinat v Logatcu daje kruha številnim prebivavcem Logatca in okoliških vasi. Vrednost njegove proizvodnje je znašala lani 1600 milijonov din, letos pa bo še znatno večja.

Na naslednji strani vidimo del moderne, svetle hale, polne sodobnih strojev, v kateri izdelujejo tipizirana okna.

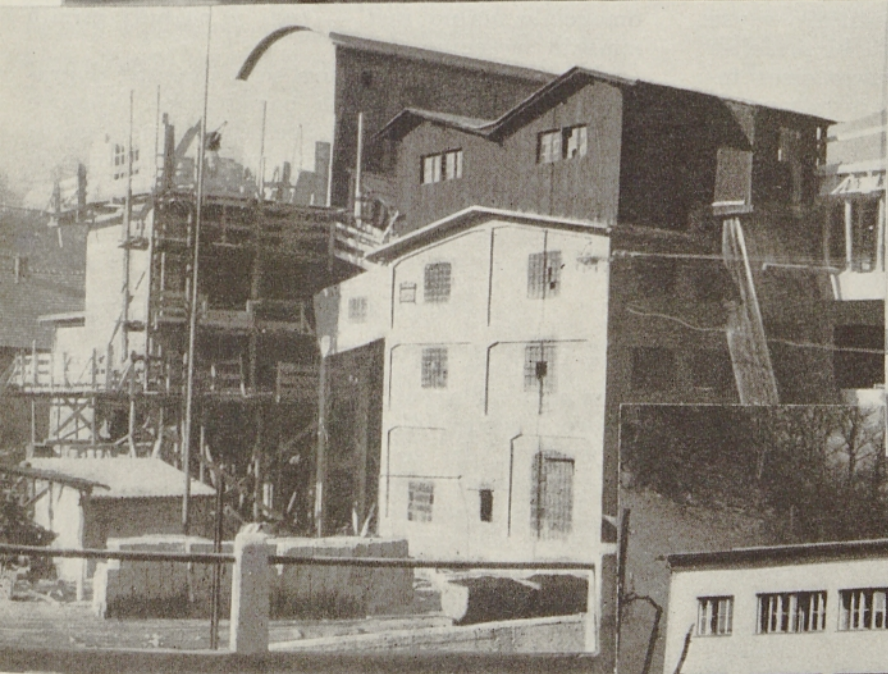
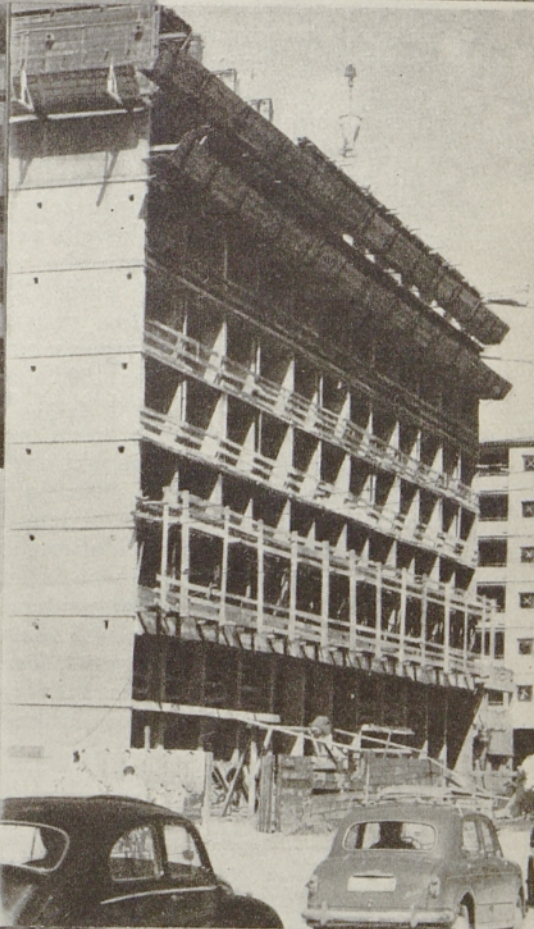
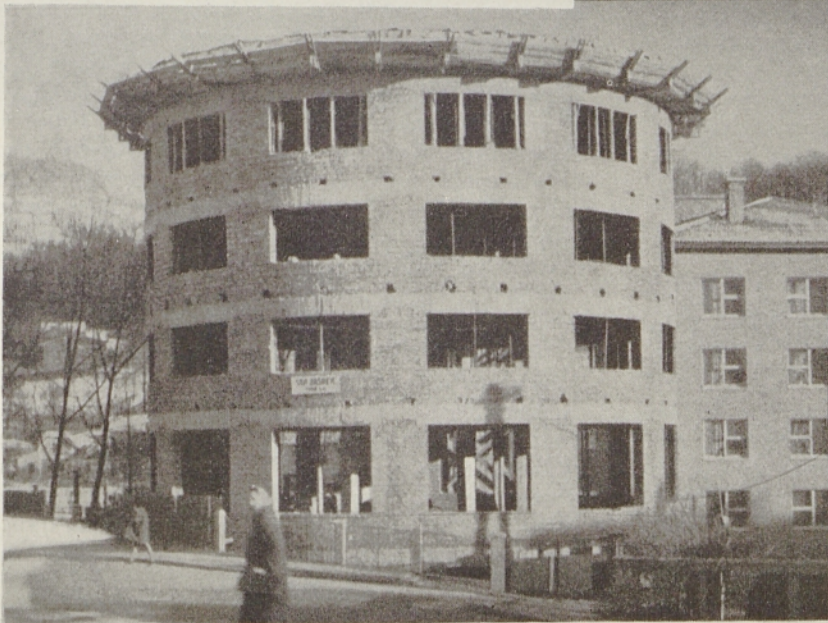
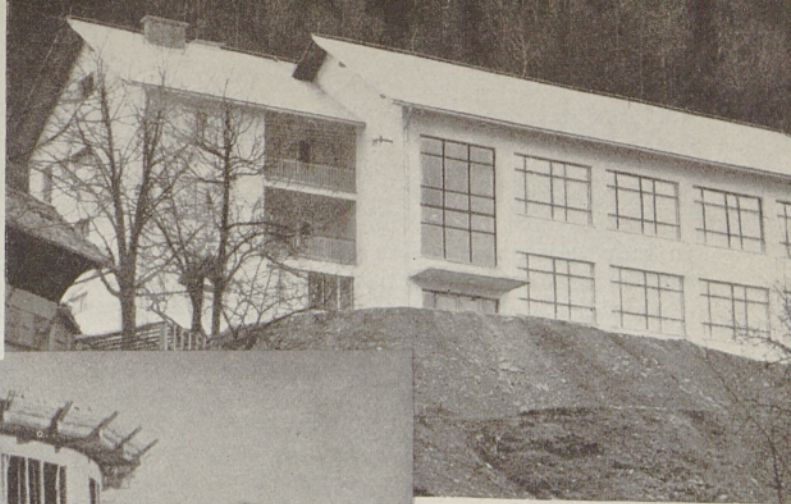
Štiri nove tovarne močnih krmil

V Turnišču pri Ptujju so že dobro vidni obrisi nove tovarne močnih krmil, ki bo dajala letno kakih 17.000 ton močnih krmil. Podobne industrijske objekte gradijo še v Neverkah pri Pivki (bivši Šempeter na Krasu) in v Ljutomeru, prav takšna tovarna pa je predvidena tudi v Kočevju. Investicije za tovarno v Turnišču znašajo približno 350 milijonov dinarjev, vrednost enoletne bruto proizvodnje pa bo dosegla 550 milijonov. Večji del opreme so izdelala domača podjetja, le glavne strojne naprave je uvozila znana italijanska tvrdka »Ballarini & Figli« iz Sassuola pri Modeni. Vse te tovarne bodo avtomatizirane tako, da bodo v neposredni proizvodnji zaposleni le trije delavci, v vsej tovarni pa kakih 20 ljudi. Nove tovarne bodo zadovoljevale velike potrebe po močnih krmilih v svojem okolišju. Tovarna v Turnišču bo zalagala predvsem velike račje farme, ki jih grade blizu Ptujja. Na sliki na naslednji strani: graditev tovarne v Turnišču pri Ptujju.

Desno: Nova šola v Čemšeniku nad Zagorjem, ki so jo odprli ob prvomajskih praznikih.

Spodaj: V tole okroglo stavbo, ki jo grade v Trbovljah, se bo vselilo podjetje Optika in Zavod za socialno zavarovanje.

Desno: Stavba devetnadstropnega hotela »Lev« v Ljubljani bo kmalu dograjena.

Rekonstrukcijska dela pri rudniški separaciji v Zagorju lepo napredujejo.

Novo poslopje tovarne Mehanika v Trbovljah, ki se s svojimi izdelki doma in na tujem vedno bolj ubeljavlja.

(Foto: F. Juvan)

Nove vrtnarije za preskrbo mest z zelenjavo

Na Slovenskem število prebivalstva v mestih in industrijskih središčih hitro narašča. V glavnem moramo to pripisati velikemu dotoku ljudi s podeželja. Zato je na Gorenjskem in na Koprskem le še kakih 20% kmečkega prebivalstva, drugod pa nekaj nad 50%. To veliko preseljevanje ljudi povzroča seveda tudi težave v preskrbi s pridelki, med katerimi zlasti primanjkuje zgodnje zelenjave. Zdaj jo dovažajo razen s koprskega in goriškega območja iz Dalmacije in celo iz Makedonije. Toda oskrba iz tako oddaljenih krajev ni smotrna niti zanesljiva. Lani zadnje dni decembra je na primer mraz pritisnil tudi v Dalmaciji in zlasti na ljubljanskem trgu ni bilo več dovolj solate.

Že nekaj časa teče razprava o tem, da bi morali urediti blizu mest vrtnarije, na katerih bi pridelovali najbolj zgodnjo zelenjavo. Lani smo se te naloge lotili. V Zrkovcih na robu Maribora so začeli urejati pethektarsko vrtnarijo, ki bo imela zlasti dosti toplih gred. Čisto blizu Ljubljane raste povsem nova vrtnarska obrata, in sicer v Sostrem in na Jesenkovem. Vsaka vrtnarija bo imela v kratkem 100 ha zemlje, od tega skoraj po en hektar toplih gred. Na njih že zdaj pridelujejo domala vse vrste zelenjave, ki jo potrebuje bližnji ljubljanski trg. Poleti, ko je v Slovenskem Primorju suša, jo pošiljajo v vse važnejše turistične kraje. S tem, da bi pridelali kar največ zgodnjih pridelkov, imajo sicer težave, vendar kaže, da jih bo iz leta v leto manj. V toplih gredicah so lani pridelali zelo zgodnje kumare. Pri tem so ugotovili, da voda iz bližnje Ljubljaniče zelo pospeši rast, ker je topla. Vrtnarija v Sostrem pa ima še večje možnosti: iz bližnje vevške papirnice lahko napelje toplo

vodo za segrevanje zemlje in zraka. Te ugodnosti nameravajo v najkrajšem času izkoristiti. Obe vrtnariji sta svojo proizvodnjo preusmerili deloma tudi v izvoz (npr. pridelovanje pora, zelene itd.). V ta namen sta se tesno povezali s predelovalno industrijo, ki to zelenjavo suši in izvažata.

Izredno zanimivi sta novi vrtnariji v Čatežu pri Brežicah in v Velenju. V Čatežu bodo izkoristili topliško toplo vodo. Velenjska občina pa je še boljše izkoristila svoje možnosti. Rudarska stanovanja v mestu so že pred leti začeli ogrevati s toplo vodo. Segrevajo jo pri starem rudniku. Premog (lignit) najprej uporabi termoelektrarna za proizvodnjo elektrike, hkrati pa z njegovo toploto segrevajo v toplarni vodo na 70–90°C. Topla voda teče po 25–30 cm debelih ceveh (glej sliko!) v mesto.

Poslej jo bodo izredno koristno uporabljali tudi za pridelovanje zgodnje zelenjave in cvetlic. Nekako sredi poti med rudnikom in mestom je velenjska občina zgradila ob ceveh s toplo vodo polhektarsko vrtnarijo. Vse zemljišče je pod stekleno streho. V vrtnarijo so napeljali več različno debelih cevi — v zemljo so položili dvocolske cevi, nad njimi po devetcentimetrške. Topla voda, ki se bo pretakala po njih, bo segrela zemljo in zrak pod steklom na 16–18°C. To bo omogočilo stalno rast — tudi v najbolj mrzlih zimskih mesecih.

Lani prve dni decembra so v pravkar dogrjeni vrtnariji že posejali paradižnike. Njegove sadike so sredi januarja presadili, konec marca pa so na celjskem, mariborskem in ljubljanskem trgu že prodajali prve paradižnike (tedaj so dozorele tudi kumare).

T. ČUK

Sajenje v novi vrtnariji v Sostrem

Nove mlekarne v Sloveniji

V graditev novih in preurejanje starih mlekarin smo v Sloveniji v zadnjih treh letih vložili mnogo sredstev. Zlasti velja to za mlekarne na Štajerskem. Tu so leta 1961 začele obratovati nove mlekarne v Mariboru, Celju in v Šmarju pri Jelšah. Nova mariborska mlekarina, ki preskrbuje s sladkim mlekom ves Maribor, izdeluje pa tudi znani sir grojer in trapist, je stala kakih 450 milijonov dinarjev.

Hkrati z novim poslopljem so v mlekarino namestili tudi povsem nove stroje. S strojem za pasterizacijo mleka in polnjenje steklenic lahko na dan predelajo celo 40–50 tisoč litrov mleka. Toliko ga mariborski potrošniki še ne potrebujejo. Enako zmogljivost ima stroj za čiščenje steklenic. Mlekarina ima tudi novo veliko pinjo

Nova mlekarina v Mariboru

za izdelavo masla, pa stroj za pakiranje surovega masla, zorilnik za smetano, sodobno klet za sir itd. Z novo mlekarino se je preskrba Mariborčanov z mlekom znatno izboljšala. Mlekarina ima nad 20 tovornjakov, 53 mlečnih prodajal, novo mlečno restavracijo in tri zajtrkovalnice.

Nova celjska mlekarina je začela obratovati 1. januarja letos. Njena zmogljivost znaša kakih 20.000 litrov mleka na dan. Ker ga pa v Celju porabijo dnevno le 7 do 10 tisoč litrov, ga bo vsak dan precej predelala v trde sire in v mlečni prah.

Celjsko kakor tudi mariborsko mlekarino je bilo treba zgraditi spričo povsem obrabljenih strojev in poslopij. Dosedanja celjska mlekarina je bila v poslopju nekdanje tiskarne. Stara mlekarina razen tega tudi ni imela strojev za pasterizacijo mleka. Zato so novo mlekarino opremili povečini z novimi stroji in novo opremo. Gradili so jo z združenimi sredstvi savinjskih zadrug in okrajnega kmetijskega sklada. Veljala je 200 milijonov. Celjanom je takoj začela dostavljati mleko v steklenicah, prodajo sladkega mleka pa prenesla v specializirane trgovine, opremljene s hladilniki.

Novo mlekarino v Šmarju pri Jelšah so slovesno odprli lani v avgustu. Zanj so najeli 52,5 milijona kredita, a precej sredstev je prispevala tudi stara mlekarina. Še poprej pa so dokončali nove mlekarne v Godoviču na Idrijskem in v Velikih Laščah na Kočevskem, hkrati pa prenovili tudi mlekarne v Hruševju, v Čerknem, Škofji Loki, Stični in na Vrhniki. Novo mlekarino v Velikih Laščah so svečano odprli lani konec aprila. Gradnja so v celoti financirale Ljubljanske mlekarne. Ta mlekarina predela dnevno kakih 5000 litrov mleka, izdeluje pa tudi mehke sire, sir roquefort in ementalce.

Tudi mlekarne, ki so jih prenavljali, so imele povsem obrabljene stroje. Zato so kupile nove pasterizatorje, stroje za čiščenje steklenic, pinje za smetano itd. Nekateri, kot npr. škofjeloška, so prenovile tudi poslopja.

Še štiri nove kokošje farme

Kokošje farme so za prehrano prebivalstva velikega pomena. Vtem ko je kokošereja na kmečkih posestvih za splošno gospodarstvo skoraj brez pomena, se kokošje farme koristno vključujejo v naše gospodarske napore za izboljšanje našega standarda. Kokošje farme pošiljajo na trg mnogo perutnine in jajc. Jajc v pozni jeseni in pozimi nam še vedno primanjkuje. Jarčke in kokoši ta čas prenehajo nesti. Vsak rejec si namreč kupi ali pa doma izvaliti piščance povečini aprila in maja. Te kokoši začno nesti šele konec januarja in februarja prihodnjega leta. Starejše kokoši pa ne nesejo v glavnem zato, ker jim jeseni in pozimi primanjkuje beljakovinske krme. Zato si v vseh naprednih državah pomagajo z intenzivno farmsko kokošerejo.

Tako nameravamo urediti preskrbo z jajci tudi pri nas. To pot lahko uberemo zlasti zato, ker imamo že več izkušenj z naše prve kokošje farme v Neverkah pri Pivki. Štiri nove podobne kokošje farme, ki bodo redile kakih 400.000 kokoši (vsaka po 100.000), nameravajo zgraditi pri Kamniku, pri Ptujju, Pivki, blizu Lesc in Kamnika. Investicije za vse štiri bodo znašale poldrugo milijardo.

V Neverkah že rede 100.000 kokoši. Tu je jajc vedno dovolj. Zakaj? Izkušnje so pokazale, da dobro nesejo jajca le kokoši do 18. meseca. Starejših se ne splača rediti. Da pa bi tudi v zimskem času ne zmanjkalo jajc, vzrede vsak teden novo, prav tako veliko jato jarčk. To pomeni, da imajo na farmi 52 jat različnih starosti in z različno nesnostjo. Ko se nesnost ene jate zmanjša, se pa večja v drugih jatah. K temu mnogo prispeva beljakovinska krma, osvetljevanje kokošnjakov z elektriko itd.

Nevereška farma ima tudi svojo tovarno močnih krmil, v kratkem pa bo začela graditi novo klavnico in hladilnico. Nedaleč od Neverk, v Ravnah, pa že grade novo farmo za milijon »pohancev«. Dograjena bo še v letošnjem poletju, s »pohanci« pa bo zalagala vso Primorsko in Dalmacijo. Končno pa bo farma, katere pravo ime je perutninarski zavod »Kras«, začela blizu Pivke graditi še eno farmo za 100.000 kokoši.

Poslopje, velik jarčarnik, od koder bodo preskrbovali nove kokošje farme z jarčkami, bodo tudi kmalu dogradili (glej sliko!). S tem, da so združili posamezne kokošnjake, je odpadla graditev polovice sten, napeljava vodovodov in graditev cest.

T. C.

po domači deželi

Prav pred prvomajskimi prazniki, v soboto 28. aprila je bilo v Surčinu, kakih 15 kilometrov od Beograda ob avtomobilski cesti svečano izročeno prometu novo potniško pristanišče, ki sodi med največja civilna letališča v Evropi. Kakor smo v Rodni grudi že poročali, se bo na pristajalno stezo letališča lahko podnevi in ponoči spustilo do 45 letal, med temi tudi največji reaktivci. Svečanosti ob otvoritvi tega največjega in najmodernejšega jugoslovanskega letališča se je poleg drugih visokih predstavnikov našega javnega in političnega življenja, šefov diplomatskih misij ter predstavnikov tujih letalskih družb udeležil tudi predsednik Tito, ki je opravil svečani akt izročitve letališča prometu. Načrt za to letališče so izdelali domači inženirji in tudi vsa dela so opravila domača podjetja.

Zadnji potniški vlak na progi Poljčane—Zreče je vozil 15. aprila. Odslej bodo promet na tej progi oskrbovali moderni potniški avtobusi.

Z letalom bomo lahko potovali na jadranske otoke. Letos sicer še ne, prav verjetno pa že prihodnje leto. Začele so se namreč že obsežne priprave za zgraditev letališča na Hvaru, ki je najbolj sončen otok na Jadranu. To bo prvo otoško letališče pri nas in bo odprto vse leto. Zgrajeno

bo med Starim gradom in Vrbovsko, in od mesta Hvara bo oddaljeno okrog 20 km. Kasneje nameravajo zgraditi še več letališč na otokih, in sicer na Lošinju, Rabu, Krku in Korčuli.

Sloveniji se letos obeta bogata turistična sezona. Že v predsezoni je bil doslej obisk tujih turistov znatno večji kakor katerokoli leto doslej. Samo v Portorožu je bil že v prvi polovici aprila pravi naval tujih turistov. Po številu doslej prijavljenih skupin cenijo, da bo obisk tujih gostov v tem turističnem kraju samo v predsezoni za 30 do 40 % večji od lamskega. Med stalnimi obiskovavci hotela Palace v Portorožu so predvsem švedski turisti, ki se čedalje bolj zanimajo za letovanje v Jugoslaviji.

Vedno več naročil iz tujine prejema tudi tovarna pohištva Stol v Kamniku. Podatki o izvozu izdelkov te tovarne kažejo, da bodo letos izvozili za dober milijon dolarjev izdelkov. Skoraj polovico izdelkov tovarne Stol kupi Anglija. Številne kupce pa ima tovarna tudi v ZDA in Zahodni Nemčiji.

Jubilej nadškofa Ujčiča. Beograjski nadškof je nedavno praznoval 60-letnico duhovniškega poklica in 25-letnico, odkar je postal škof. Jubilej so proslavili s posebno svečanostjo. Svečanega obreda so se udeležili predsednik škofovskih konferenc in zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper, ljubljanski nadškof dr. Anton Vovk, djakovski škof monsignor Stjepan Bajerlajn, subotički škof monsignor M. Zvekanović in drugi cerkveni dostojanstveniki.

V Bocu gradijo nov hotel, ki bo imel nad 90 postelj. Sobe bodo ogrevane. Tako bo hotel za domače in tuje turiste privlačen tudi v zimski sezoni, zlasti, ker nameravajo urediti in sodobno opremiti tudi smučišča na Kaminu, kjer je še v maju dovolj snega. Hotel bodo odprli prihodnje leto.

Spet dve novi ladji. V splitski ladjedelnici so splovili 66.000-tonsko linijsko motorno ladjo Drežnica, ki jo je zgradilo reško podjetje Jugoslovanska linijska plovdba. To je tretja ladja enakega tipa izmed šestih, ki jih bo ladjedelnica zgradila. Dve ladji Baška in Novi Vinodolski že vozita na progi Jadran—Južna Amerika. Linijska ladja Drežnica in njeni predhodnici so najhitrejše ladje našega trgovinskega ladjevja.

Izletniški abonma je razpisal iznajdljivi izletniški urad Izletnik iz Ljubljane. Zeleni abonma, ki bo veljal mesečno 1.500 din, bo za tiste Ljubljance, ki si žele ob nedeljskih popoldnevih

preživeti v turističnih krajih ljubljanske okolice. Modri abonma za 3.500 din bo izletnike vsako nedeljo v mesecu popeljal na morje, v predsezoni pa v pokrite bazene naših toplíc. Za 4200 din (beli abonma) si bodo izletniki lahko štirikrat na mesec privoščili smuko in to tudi v najbolj vročih mesecih, ali pa planinarjenje. Weekend abonma je najdražji — 5000 din. Ta bo za tiste, ki si bodo štirikrat na mesec privoščili dvodnevni izlet (sobota in nedelja). Povedel jih bo po najlepših krajih Slovenije. Vsi abonmaji so plačljivi v obrokih. Izletnik je že prejšnja leta organiziral tudi mladinske izlete in enodnevna taborjenja. Letošnji bodo še bolje organizirani. Vsak bo imel svoj namen, športni ali strokovni.

Novo zdravstveno postajo so odprli 29. aprila na Kočevskem v vasi Fari. Za njeno ureditev so prispevali milijon dinarjev v denarju, materialu in delu domačinj sami. Zdravstvena postaja ima splošno in zobno ambulanto, manjši laboratorij ter stanovanje za zdravnika in medicinsko sestro. Nova zdravstvena postaja je namenjena prebivalcem vseh okoliških krajev, in sicer: Banjeloške, Osilnice, Kolpske doline in tudi sosednje Hrvaške. Otvoritev zdravstvene postaje so krajevne organizacije združile s proslavo krajevnega praznika in praznika dela.

Ob prvem maju je kolektiv tovarne Tekstilindus v Kranju odprl novo predilnico. Z njo bo tovarna znatno povečala proizvodnjo, izboljšala pa se bo tudi izbira. V Tržiču pa so na praznik dela svečano odprli nov zdravstveni dom.

Tudi Velike Lašče na Dolenjskem so v zadnjih letih dobile številne nove stavbe. S svojo prijazno okolico so postale še bolj privlačne za številne domače in tudi tuje turiste.

Novo letalsko podjetje Adria-aviopromet v Ljubljani, ki se je do nedavnaj ukvarjalo le s prevozom tovorov, se je v letošnji sezoni usmerilo tudi na »charterske« prevoze potnikov, po naročilih domačih in tujih turističnih agencij. Potniški letalski promet pa zahteva seveda tudi posebej izšolane stewardese. Na razpis podjetja se je javilo precej deklet, izbrali pa so jih za zdaj le šest, ki so uspešno prestale prve izpite in pa, seveda, tudi posebne zdravniške preglede, potrebne za sprejem v letalsko službo. Na izpitih so dekleta preizkusili predvsem v znanju jezikov, zemljepisa in splošne izobrazbe. Vsaka teh šestih deklet govori vsaj po dva tuja jezika — vsaka govori angleški, poleg tega pa še nemški, francoski ali pa italijanski. Preden pa so oblekle modre letalske uniforme, so morale obiskovati še dvomesečni tečaj, na katerem so poslušale predavanja iz turizma, letalske službe, meteorologije in zemljepisa ter se praktično učile strežbe v letalih in prve pomoči.

Na Moravškem polju pod Gabrovko so zgradili velik plavalni bazen. Ob njem nameravajo urediti več športnih igrišč.

Umrli je Ivan Molek

V ameriškem slovenskem tisku smo brali, da je 16. marca letos umrl pisatelj, publicist in časnikar Ivan Molek. Umrli je v El Cajonu, Kalifornija, in že naslednji dan so ga upepelili.

Ta delavni, pravi samorastniški človek peresa, ki je napisal na tisoče člankov in vrsto knjig leposlovne, poljudnoznanstvene in politične vsebine, vrsto iger in pesmi, se vsa leta po zadnji vojni skorajda ni več javno oglašal. Mirno je preživel svoj pokoj, utrujen od obsežnega dela in verjetno hudo razočaran, ker so dogodki ob koncu vojne in po nji zavrnil marsikatero misel, za katero se je Molek takrat ogreval. Toda delo, ki ga je dotlej opravil kot časnikar, socialistični agitator, publicist in pisatelj, je tako obsežno in za živiljenje ameriškega Slovenca tako pomembno, da mu bo bodoči pisatelj zgodovine »ameriške Slovenije« moral posvetiti posebno poglavje.

Rodil se je 8. junija 1882 v Zverkovem vrhu pri Metliki v kajžarski družini, delal po osnovni šoli v deželni trsnici ter 18-leten odpotoval v Ameriko z ubogo bisago, v kateri je imel tudi Prešernove Poezije. V Ameriki je delal sprva v pennsylvanskih jeklarnah, potem je živel v Calumetu, Mich., in delal v rudnikih. A hujše delo je opravljal s samoizobraževanjem. Bil je aktiven borec v socialističnem delavskem gibanju ter spoznal, da je brez izobrazbe nemogoče uspešno širiti socialistično misel in vključiti slovenske delavce-izseljence v enoten razredni boj narodnostno tako pisanega ameriškega delavstva. Vztrajnost in nardarjenost sta storili iz njega udarnega agitatorja, ki je kot govornik in kasneje kot časnikar in publicist spretno odbijal udarce nasprotnikov z govorjeno in tiskano besedo. Zgodaj že je dopisoval v slovenske liste, bil leto dni urednik slovenskega socialističnega mesečnika »Proletarec« ter se v svojem delu neverjetno razmahnil, ko je leta 1916 postal prvi pomožni urednik čikaške »Prospete«, ki je tedaj postala dnevnik. Leta 1929 je postal njen glavni urednik ter ostal na tem mestu do 1944, ko je službo pustil in šel v pokoj. Poslej se v ameriško-slovenskem javnem živiljenju skorajda ni več pojavljal. Umaknil se je v molk in kasneje iz Chicaga v južno Kalifornijo, kjer je zdaj v 80. letu umrl.

Njegovo publicistično in pisateljsko delo je obširno; malo je naših piscev v Ameriki, ki bi lahko pokazali tako bogato svojo tiskano bero. Opozoriti moram posebno na vrsto poljudnoznanstvenih in politično agitatorskih knjig in brošur, ki jih je napisal ali priredil po delih ameriških mislecev in socialističnih voditeljev, na vrsto iger, ki so jih svoj čas zelo igrali po slovenskih naselbinah (pa tudi v Sloveniji), na vrsto povesti iz ameriško-slovenskega živiljenja in na trilogijo,

na tri romane (Dva svetova, Veliko mravljišče, Sesuti stolp), ki so izšli 1932—34 pri Cankarjevi družbi v Ljubljani. V tem romanu nam močno avtobiografično oriše mladost belokranjskega kajžarskega otroka, njegovo pot v Ameriko, dozoritev v moža in borca; svojega junaka spremlja do časov velike gospodarske krize v letih 1929 do 1932. Napisal je tudi več pesmi in prebaval iz ameriške socialne poezije ter sodeloval v vseh naprednih slovenskih listih v ZDA in tudi v delavskem tisku »stare kontre«. (Opozarjam na pregled njegovega dela, ki ga je objavil Cvetko Kristan v naši Rodni grudi, letnik 1957.)

V vseh svojih delih je vzgajal in učil, tudi leposlovna dela so bila namenjena prebujanju našega ameriškega živilja, širjenju in utrjevanju naprednih misli. S tem se je odzival potrebam, ki so izvirale iz posebnih razmer v »ameriški Sloveniji«, in odzival se je na način, ki so ga te razmere zahtevale.

MILE KLOPCIC

Padel je v vrstah francoskih partizanov

Lani je poteklo 20 let od nasilne smrti Viktorja Filipiča, sina slovenskega izseljenca Franca Filipiča, doma iz Jarče doline pri Žireh. Viktor se je rodil l. 1921. Ko mu je bilo deset let, se je s starši izselil v Francijo. Tam se je šolal in pozneje kakor oče postal rudar. Ko so leta 1940 Francijo okupirali Nemci, je tudi mladi Viktor postal član francoske partizanske organizacije. Bil je neustrašen in hraber. Žal pa je že leta 1941 padel v roke nemškimi rabljem, ki so ga v preiskovalnem zaporu neusmiljeno mučili. Konec novembra pa je bil obsojen na smrt. V svojem poslovnem pismu staršem pravi med drugim: — Danes, ob svojem dvajsetem rojstnem dnevu, sem bil obsojen na smrt od ljudi, ki se boje svobode proletariata. Ljubi starši, bratje in sestre, ne zamerite mi za žalost, ki sem vam jo prizadel. Ne bojim se smrti kljub svoji cvetoči mladosti. Saj ni veliko, če položim svoje živiljenje na oltar za mirno in svobodno živiljenje narodov. Naše delo se bo nadaljevalo do končne zmage narodov, ki se bore proti fašizmu.

Jugoslovanska naselbina v severni Franciji se ob dvajsetletnici nasilne smrti mladega Viktorja Filipiča s spoštovanjem in ponosom spominja mladega heroja in vseh, ki so trpeli in se borili za svobodo.

Alojz Kobilšek,
Sallaumines, Pas de Calais

Louisu Adamiču

dostojen

nagrobni spomenik

Lani v septembru je preteklo deset let od smrti Louisa Adamiča, znamenitega ameriškega književnika in publicista slovenskega rodu. Ob njegovem spomeniku pri Grosupljem je bila spominska svečanost. Nekaj pozneje pa je Društvo slovenskih književnikov priredilo Adamičev literarni večer. To sta bili najpomembnejši izmed svečanosti, s katerimi je rojstna domovina ob desetletnici njegove smrti počastila spomin svojega velikega sina, ki je kakor toliko drugih mlad odšel v svet, kjer pa je s svojim umom globoko zaoral v kulturno ledino tuje dežele, ki mu je postala druga domovina. Sam je v svojih delih neštetokrat povedal, kako globoko se je vrasel v tla dežele, v kateri je živel in ustvarjal. Tako pravi v knjigi: *The Native's Return*: — Postal sem Američan, pravzaprav sem često mislil, da sem bolj ameriški kakor večina mojih znancev, ki so rojeni kot ameriški državljani.

Res, čeprav je s čustvi ostal vedno zvest, predan sin svoje slovenske matere, je bil pokojni Adamič v svojem plodovitem pisateljskem ustvarjanju veliko bolj Američan kot pa Slovenec. In vendar je Amerika, ki je o njej in njenih ljudeh toliko napisal, po smrti precej pozabila nanj. Na njegovem grobu na pokopališču v Bloomsburyju 85 milj od New Yorka je le skromna plošča, ki pove, da je tam pokopan Louis Adamič, iz New Jerseyja, ki je bil v prvi svetovni vojni narednik 44. pehotnega polka 15. divizije — rojen 23. marca 1899 in umrl 4. septembra 1951. Samo to in nič več.

Društvo slovenskih književnikov je skupno s Slovensko izseljensko matico in drugimi organizacijami ter z nekaterimi znanimi ameriški Slovenci zdaj začelo akcijo, da dobi Adamič nagrobnik, ki bo dostojno ohranil spomin na enega najpomembnejših jugoslovanskih izseljencev v deželi, kjer je zaživela in se tako mogočno razrasla njegova umetniška dejavnost.

V starem kraju je bil sestavljen poseben odbor, ki bo zbral potrebna sredstva za nagrobnik in njegov prevoz do New Yorka. Za prevoz do pokopališča in postavitev spomenika pa naj bi poskrbela naša izseljenska društva in organizacije.

Zamisel je lepa in hvale vredna. Prepričani smo, da bo naletela na širok odmev med jugoslovanskimi izseljenci v ZDA. O tej pietetni akciji bomo še poročali.

Nad dvesto milijonov iz tujine

za žrtve potresa

Na poslaništvih, konzulatih in drugih zastopstvih naše države po svetu se je nabralo že nad dvesto milijonov dinarjev in drugih prispevkov, ki so jih darovali žrtvam potresa v Dalmaciji in Hercegovini naši izseljenci v številnih deželah. Precej so prispevale tudi organizacije Rdečega križa v posameznih deželah in nekatere druge organizacije. Številna izseljenska društva so v ta namen organizirala posebne prireditve, zbirala prispevke po društvih itd. Ker akcije ponekod še trajajo, ne moremo še objaviti dokončnih števil. Naj navedemo le nekatere: dne 15 aprila letos je prejela Slovenska izseljenska matica iz Chicaga pismo naslednje vsebine s priloženim čekom za 500 dolarjev:

— Priloženo Vam pošiljamo ček v znesku 500 dolarjev kot prispevek v sklad za pomoč žrtvam potresa v Makarski v Dalmaciji. Prosimo, da ga izročite organu, ki je pristojen za ta sklad.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
GLAVNI TAJNIK: M. I. VRHOVNIK

Hrvatska izseljenska matica je med drugim prejela naslednje sporočilo, ki ga je poslal Petar Kurtić iz Montevidea v Urugvaju. Pismo je datirano z 31. marca in pravi med drugim:

— Včeraj je bila odposlana četrta pošiljka Jugoslovanskega združenja Bratstvo iz Urugvaja na Vaš naslov, da jo izročite jugoslovanskemu Rdečemu križu, ki skrbi za otroke, kateri so po potresu ostali brezdomci. Doslej smo v ta namen zbrali do 400 tisoč, prepričani pa smo, da bomo lahko preseglji vsoto pol milijona. Celotno društvo Bratstvo sodeluje z velikim navdušenjem pri tej akciji.

V nedeljo, 8. aprila bomo zaključili to našo akcijo. To bo obenem tudi naš protestni akt proti zločinski ustaški vladavini, ki je bila pred 21 leti vzpostavljena v naši deželi s pomočjo nemških in italijanskih tankov in bajonetov. Po zaključku akcije Vam pošljemo točno poročilo, koliko smo zbrali v ta namen. PETAR KURTIĆ

Jugoslovanski izseljenci v Sault Ste. Marie, Ontario, Kanada so preko kanadskega Rdečega križa poslali zbrano vsoto 543 dolarjev. To vsoto so zbrali člani društva, ki so kljub slabemu vremenu požrtvovalno zbirali prispevke od člana do člana. Tudi izseljenci iz evropskih dežel so zbrali za žrtve potresa v Dalmaciji številne zbirke. Med temi so samo v Avstriji in Belgiji zbrali nad 700 tisoč dinarjev. Naši zamejski Slovenci na Tržaškem — bravci Primorskega dnevnika, pa so po italijanskem Rdečem križu poslali milijon lir.

I. D.: DOMA

Sredi noči, kakor da ga je nekaj tiho poklicalo. Odprl je oči. S pogledom, omotičnim od spanja, se je ozrl naokrog. Skozi nezastrito okno je lila mesečina. Kje je? Tisti mah se je zavedel tikta-kanja ure. Na polici ki na nasprotni steni je stala čebulasta budilka. S širokim, dobrodušnim obrazom je gledala vanj. Nekaj davnega mu je prihajalo naproti. Potem je bilo, kakor da se je nagnila nadenj velika, topla perut. Doma je. V nenadnem ugodju je zaprl oči. Potem jih je spet odprl.

Da, to je njegova nekdanja soba. Želel je spati v njej, po toliko letih. Zdaj jo imamo za družinsko sobo, je rekla mati. Ni hotela reči, da so ga čakali vsa ta leta. Njegova postelja je ostala v njej. Zdajle je bilo uprtih vanj mnogo oči. Se spominjaš? so govorile. Da, deset let je tega. Takrat mu jih je bilo devetnajst. Zdi se, da jih je minilo mnogo več...

Pravzaprav je bil tak kot njegovi vrstniki. Želel si je mnogo imenitnih stvari. Tisto, kar je imel, se mu je zdelo malo in slabo. Marsikaj ga je navdajalo z nestrpnostjo. Tistile radijski sprejemnik, na primer. Saj ni bil slab. Toda on je sanjaril o velikem, imenitnem sprejemniku. Za nas je ta dober, je menil oče. Kakšni so ti starši, je tedaj razmišljal jezno. Nobene želje po boljšem nimajo. On si pa želi toliko stvari. Predvsem si želi motor. Pravkar se je izučil za avtomehanika. Dan na dan ima opraviti z motorji in avtomobili. Včasih krene na poskusno vožnjo. Ko drvi po cestah, si predstavlja, da je to njegov lastni motor. Srce

*Zadnja številka katrne gruce meje
želo presenečila kadar sem prebral
zakon o amnestiji.*

*Imam nemški faemolenpass,
in bi rat vedel če bi se dalo
skedi dabi lahko prisel v
domovino na obisk in porneje
enkrat patudi za stalno.*

mu prešerno utriplje v prsih. Motor leti ko ptica. Ljudje in vozila se prestrašeno umikajo pred njim. Pa kaj, to so kratke sanje. Motor ni njegov. Odpeljati ga mora lastniku.

Edini, ki ga je razumel, je bil njegov prijatelj Franci. Mučila ga je ista želja: motor. Toda on

*Pa radijski sprejemnik
"Kaj je se izselilne" kateri spore-
ano sledimo, smo slisali, da mati
izselenci lahko obiščejo svojo domo-
vino in sorodnike*

*Želo njujduo prosim, da mi
močnosti to medite in sporite.*

je iskal izhoda. In ga je našel. Tam onstran meje bi lahko dobil motor, je dejal nekega večera. Se spominjaš Rudija, tistega dolgina iz zadnje klopi? No, vidiš, tisti je lani pobegnil. Piše, da že ima avto. Sam sem videl pismo. Kaj, ne verjameš? Kvalificiran delavec je tamkaj gospod, moj dragi. To vedo vsi... Domov je prihajal zamišljen. Kaj ti je? ga je vpraševala mati. Oče je menda slutil. Fant, dober poklic imaš, je govoril. Ne bodi nestrpen. Vse še pride. Toda Francijeve besede so bile močnejše. Obetale so velike stvari. In to takoj! Ne čez leta! Kajti on ne more in noče več čakati. Nazadnje bodo vsi pred njim. Posmehovali se mu bodo. Tega ne bi prenesel.

In tako sta nekega dne s Francijem izginila...

Od tod dalje je misel delala postaje. Vsaka je bila boleč spomin. Na primer, kako so ju onstran meje prijeli. Zaslisevanje. Obrazi, ki niso skrivali zaničevanja. Potem begunsko taborišče. Tista klavorna družčina. Zagrenjeni ljudje, oropani ponosa. Potem kmet, pri katerem se je udingal. Bil sem že v Jugoslaviji, je dejal. Med vojno... Potem dalje, predmestna gostilna. Ko je nekega dne ribal pod, se je ustavil na pragu debel možakar. Begunec iz Jugoslavije? je dejal. Gledal ga je, kako riba. Iz oči mu je odsevala naslada. Nekega dopoldneva je skozi kuhinjsko okence ugledal mladega, slabo oblečenega moškega. Sedel je v kotu. Pred njim na mizi je stala čaša piva. Fant je jemal iz žepa skorje kruha, jih namakal v pivo in žvečil. Ko ga je gledal, je kar otrpnil. Rudi! Ko je odšel, je stopil za njim. Tako je z menoj, je dejal Rudi in se grenko nasmehnil. Morda pojdem v Avstralijo.

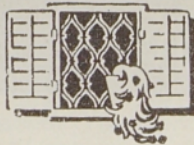
Ne, tam ni mogel več ostati. Sel je naprej. Nemčija. Delo v rudniku. Slaba hrana. Mislil je, da ga bo konec. Samo trma ga je držala pokonci. Vzdržal je. V Hansu je našel prijatelja. Pri njem je potem stanoval. Po dolgem času spet košček doma. Hans in Ursula sta bila že v letih in nista imela otrok. Skrbela sta zanj. Nekega dne je pri-

šla Kate, Ursulina nečakinja. Vrata sreče so se začela počasi odpirati. Dobil je delo v veliki tovarni. S Kate sta se poročila. Vse se je nekako uredilo. Le črv domotožja ga je grizel noč in dan. Nikomur ni govoril o tem. Tudi Kate ne. Morda je slutila. Starši so mu bili odpustili. Pisali so si. Toda — ali se bodo še kdaj videli? Potem je prišlo nekega dne materino pismo. Pravijo, da bo amnestija, je pisala. In res, čez nekaj časa je bral v časnikih skromen članek. Bral ga je in bral. Črke so se mu zdele čedalje večje. Nazadnje so prerasle ves časnik: Čez nekaj dni je šel na konzulat.

Ali je mogoče doživeti kaj lepšega, kot je bila ta vožnja domov? Od meje dalje se ni ganil od okna. Gledal je in gledal. Kakor jetnik, ki se ne more naužiti svetlobe. Na postaji so ga čakali starši. Za trenutkom zadrege so se objeli. Mati je jokala. Očetu pa se je ob pogledu na vnuka obraz kar razlezel. Vzel ga je iz Katinih rok. Ko so stopili s postaje, je otrok stegnil ročice: Avto, avto! Avtomehanik bo, je dejal oče, kakor midva! Sonce je sijalo, ulice so bile polne ljudi...

Vrata v veliko sobo so na pol odprta. Tam spijo njegovi starši, žena in sin. Da, vrnil se bo z njima spet tja, toda to je še daleč. Zdaj še noče misliti na to. In jeseni pridejo starši pogledat k njima. Nikoli več ne smejo ostati tako ločeni. In fanta bo učil materinščine. In svoje knjige bo vzel s seboj. Vez z domovino se ne sme nikoli več pretrgati.

Mesečina je jela bledeti. Nekje v sosesčini je zapel petelin. Potem se je somrak redčil. S ceste so jeli odmevati koraki. V drevju pod oknom so se oglasile ptice. Ležal je, prisluškoval šumom prebujajočega se jutra, gledal stare ljube stvari okoli sebe... To je dom, je del sam pri sebi.

Valentin Cundrič:

Nostalgija po domači vasi

Kozolci pod domačim hribom,
kako me vleče k vam.

Rad bi se povzpел
na vaše strehe
in pel,
pel
neskončno vesel
poljem
pesem za snidenje.

Žita bi se vzdramila,
ko bi mi mrak posodil
srebrne oči
in ko bi zazvenela
zvezda potoka.

Poln odmeva bi bil moj glas,
žamet cvetja bi ga lovil,
police skal in rosni pesek.

Ko bi na vasi vžgali luč,
bi šel pet pod dekliska okna...

(Iz zbirke »Krotko jutro«)

*Govorila vam, da poslani pismenjakov s amnestiji.
Da me veseli se razume, kajti meni je to bolezen - Domotožje, - ki jo
nosi v sebi sleherni izseljenec, dobro poznan in zato sem bil vedno
mišljenja da se tem bolnikom mudi pomoč, da bodo imeli pravico
obiskati matere Domovino, čeprav so videli iz hiše brez pozdrava, brez
ključa, - Totuepo lista.*

*ti ljudje so danes bolj veseli
kakot murci kateci legalni, gospodarski izseljenci. Zakaj? Zato ko
mi pred 40 leti namo bli rakocarani v tujini, kjer je bil tudi doma
"gospodar tujec." A danes je vse drugače pri nas, danes ste gospodari,
pa naj si bo to gospodar bogat ali revan, on je sam gospodar svojega
dele.*

Nove knjige - nove prijateljice

Ondan sem sedela v knjigarni in pregledovala nove knjige. Govorjenje in nemir ob prodajalni mizi me nista prav nič motila — saj me pisana beseda mimogrede potegne v svoj svet. Zdramil me je šele prijeten ženski glas, ki je prosil prodajalko:

— Lepo prosim, bi mi pomagali izbrati kakšno lepo knjigo! Veste, prijateljico imam v Avstraliji. Rojstni dan bo imela te dni, pa bi ji rada poslala darilo.

— Rada bere slovenski?

— Zelo rada, zato vem, da ji bom naredila s knjigo največje veselje.

— Potem se morava res potruditi in izbrati kaj lepega.

In začelo se je pregledovanje knjig. Od vsake, ki sta jo omenili, sem imela en izvod pred sabo, zato sem lahko sledila izboru.

Ko je kupovanka z lepo zavito knjigo odšla, sem se s podvojenim veseljem lotila dela. Kdo ve, če tudi vi nimate koga, ki bi mu radi naredili veselje z lepo slovensko knjigo. Ker pa ni pri roki slovenske knjigarne, boste seveda pogledali v revijo, katera knjiga bi prišla v poštev.

Kar začnimo!

Najprej prozna dela naših klasikov:

Fran Levstik — Zbrano delo — 9. knjiga: obsega politične spise, članke, ki so izhajali v Slovenskem narodu in Triglavu. Knjiga je zanimiva, ker se prav v priložnostnih člankih često zrcali Levstikova napredna kulturna in politična miselnost.

Fran S. Finžgar — Izbrani spisi — 6. knjiga: v njej so zadnja pisateljeva dela, ki se odlikujejo po lepoti jezika in življenjski umirjenosti. Tako najdemo v knjigi pravljičnice Makalonca, povest Mirna pota, Povest o dekletu, Na

dopustu in Iveri, ki so pravzaprav poslaobljanje od peresa. Za to bo izšla še zaključna, 7. knjiga, v kateri bodo Leta mojega popotovanja.

Novosti:

Gitica Jakopin — Žarometi — prvo originalno delo naše znane predajavke. Snov je zajeta iz sodobnosti, osebe so take, kot jih srečujemo vsak dan.

Dušan Mevlja — Oh, ta zamišljenost. Pri nas so humoristične knjige zelo redke in morda prav zato toliko bolj zaželene. Ta, ki je pred nami, je že 4. knjiga pisatelja in igravca Dušana Mevlje. Morda poznate njegove Vesele in pikre, Zbadljivke (pesmi) in Gledališke humoreske. Če jih, boste gotovo radi segli tudi po tej knjigi, ki nam v zanimivem in veselem kramljanju pokaže, kakšni smo.

Knjige z vsebino o narodno-osvobodilni vojni:

Mile Pavlin — Najhuje je biti sam. Zajetno knjigo z vsebino iz naših bojev za osvoboditev je izdala založba LIPA v počastitev 20-letnice vstaje. Mladi pisatelj Mile Pavlin razgrinja pred nami življenje skupine partizanov, ki jih je glavni štab iz Dolenjske poslal s posebno nalogo na Štajersko. Prav tedaj pa se je začela roška ofenziva. Le nekaj iz te skupine se jih je rešilo. O težavnih poteh razkropljenih borcev nam pripoveduje knjiga.

Milka Kovič — Partizanka — povest o mladosti pred dvajsetimi leti, ko je dijaštvo odhajalo v partizane. Vrednost dajejo knjigi obččloveške želje in hotenja, ki so živela tudi med vojno, zidala gradove v oblake in danes, ko teče življenje svojo realno pot — včasih žalujejo za sanjami.

Milan Apih — Sredi pušk in bajonetov. Knjiga o Bileći, pisana natanko po podatkih, zelo preprosto, kar vsakdanje človeško. To pa ljudi, ki so preživeli huda leta v Bileći, prav nič ne prikraja. Nasprotno, preprosta beseda edina lahko prikaže vso različno trpljenja in upora. Knjiga je opremljena s fotografijami in reprodukcijami slik Moše Pijada. Priložen je tudi original pesmi Bilećanka.

Želim vam srečno roko pri izbiri najlepše knjige!

NEZA MAURER

Jože Udovič:

Balada

Na gredah
v kozolcu temni
lan neba.

Mrak
seda na streho,
mraz
seda na križe.

Lunin krajec
žejno pije
v mlaki.

Na to stran
je polje krtov,
na ono stran
je polje vran.

Poglej to drevo:
na zviti veji
se ziblje obešen
bledi dan.

Jugoslovanski festival pevskih zborov — v Mariboru. Kakor so sklenili na svojem nedavnem posvetovanju jugoslovanski glasbeni in ljudskoprosvetni delavci, bo letošnji pevski festival amaterskih zborov iz vse države v Mariboru 16. in 17. junija. Na festivalu bodo nastopili najboljši amaterski zbori iz vseh jugoslovanskih republik, ki so že uspešno predstavili jugoslovansko zborovsko kulturo v tujini: Srbijo, Hrvaško, Bosno in Hercegovino,

Makedonijo in Črno goro bo zastopal po en zbor, Slovenijo pa trije najboljši zbori, ki jih bo izbrala posebna komisija.

Antologija povojne jugoslovanske literature v italijanščini. Obsežna dvojna številka italijanske revije Galeria je v celoti posvečena izbranim prevodom povojne poezije, proze, dramatike in delno tudi likovni umetnosti jugoslovanskih ustvarjalcev. Razen osmih reprodukcij jugoslovanskih likovnikov objavlja revija na 240 straneh dela 64 književnikov v lepem prevodu pesnika Giacoma Scottija. V reviji so zastopani vsi pomembnejši jugoslovanski pesniki, velik del pisateljev ter dva dramatika.

Leksikon jugoslovanskih pisateljev od začetka do leta 1960. Izčrpen leksikon s podatki o življenju in delu vseh jugoslovanskih piscev od začetka do leta 1960 pripravlja Matica srpska v Novem Sadu. Leksikon bo zajel prav vse pisatelje naših narodov, vključno naše narodnostne manjšine in to od najstarejših časov do leta 1960. Prvič v zgodovini naše književnosti bodo v eni publikaciji zastopani vsi naši književni delavci, ustvarjalci, kritiki, teoretiki in književni zgodovinarji, ki so svoja dela objavili v posebnih knjigah ali le v časopisnih člankih. Iz starejših dob bodo dobili v leksikonu svoje mesto tudi prepisovalci rokopisov in tiskanih knjig, naši prvi tiskarji, izdajatelji in prevajalci — skratka vsi tisti, ki so položili prve temelje naši današnji vsestranski književni dejavnosti. Pri zbiranju podatkov za ta leksikon sodeluje veliko število strokovnih sodelavcev iz Ljubljane, Zagreba, Reke, Sarajeva, Beograda, Novoga Sada, Skopja, Pristine in drugih mest naše dežele, ki imajo večje knjižnice in arhive.

Priljubljeni Ivo Andrić. Avstrijska revija »Forum« je izvedla v 55 največjih knjigarnah na Dunaju in v drugih avstrijskih krajih anketo o najbolj priljubljenih knjigah. Med leposlovnimi deli je v anketi dobil največ glasov Andri-

ćev roman *Travniška kronika*, ki je izšel v nemškem prevodu pod naslovom *Audienz beim Wezir*. Na drugem mestu je pisatelj K. H. Wangerl z romanom *Vsi naslovi*, za njim A. J. Cronin z delom *Židovo steblo*. Na četrtem mestu pa je spet znano Andrićevo delo *Na Drini most*.

Smrt dveh pomembnih gledaliških umetnikov. Nedavno smo izgubili dva pomembna gledališka umetnika, katerih imeni bosta ostali trajno zapisani v zgodovini slovenske gledališke umetnosti. V Zagrebu je umrl književnik in pomemben gledališki režiser dr. Branko Gavella — v zadnjih 50 letih eden najvidnejših jugoslovanskih gledaliških delavcev. Gavella je deloval v Ljubljani v letih pred drugo vojno in se zlasti uveljavil kot režiser pri sodobni režiji Krleževih dram. Leta 1949 mu je bila v Ljubljani za režijo podeljena Prešernova nagrada. V istih dneh se je za vselej ustavilo v Ljubljani srce znanega gledališkega umetnika, člana ljubljanske Drame — Staneta Potokarja, starega komaj 54 let. Ljubljanska Drama je izgubila enega najboljših igravcev, ki je zlasti rad posebljal like v sodobnih gledaliških delih Millerja, Brechta in drugih ter se je uveljavil tudi v našem filmu in radiu.

Lep gledališki jubilej. Petdeset let gledališkega dela je nedavno dopolnil in slovesno proslavil slovenski dramski igravec Lojze Drenovec. Leta 1909 je začel kot amater pri skupini narodne delavske organizacije v Ljubljani. Kmalu nato je postal član dramatične šole ljubljanskega deželne gledališča, dva meseca pozneje pa že poklicni gledališki igravec. V 50 letih je ustvaril dolgo vrsto vlog, ki bi jih bilo težko naštetih. Nekaj let je sodeloval tudi v Operi kot prvak v operetah. Leta 1925 je Drenovec postal predsednik Združenja gledaliških igravcev. V tej organizaciji sodeluje še danes. Ob 50-letnici svojega gledališkega dela je umetnik prejel številne čestitke. Med drugim so mu brzojavno

čestitali tudi predsednik Tito, številni drugi ugledni predstavniki političnega življenja in kolegi iz skoraj vseh jugoslovanskih gledališč.

Kidrićeve nagrade za leto 1962. Upravni odbor sklada Borisa Kidriča je na predlog komisije za podelitev letošnjih nagrad podelil Kidrićevo nagrado dvema slovenskima znanstvenikom. Nagrado sta prejela Sergej Vilfan za delo *Pravna zgodovina Slovencev* in prof. ing. Mirjan Gruden za razpravo *Nekatere lastnosti harmoničnih bivektorjev* in njihova uporaba v teoriji elektromagnetnih valov.

Kozara — naš največji film. V zgodovini osvobodilnega boja jugoslovanskih narodov je Kozara eno izmed zelo pomembnih imen. Na planini Kozari v Bosni je 3500 partizanov 40 dni odbijalo napade 60.000 do zob oboroženih Nemcev. Znani jugoslovanski filmski režiser Veljko Bulajić se je štiri leta pripravljal, da bi to junaško epopejo posnel za film. V tem času je posnel že dva uspela filma o bosenskem ljudstvu: *Vlak brez voznega reda* in *Vzkipelo mesto*. Film *Kozara* bo največji pa tudi najdražji film, kar jih je bilo doslej posnetih v Jugoslaviji. Predvajanje bo trajalo tri in pol ure, veljal pa bo okrog 253 milijonov dinarjev. Glavno vlogo bo igral znani slovenski filmski igravec Bert Sotlar, ki je zaradi tega odpovedal sodelovanje pri dveh nemških filmih. Če bo filmanje pravočasno zaključeno, bo premiera Kozare 27. julija, ko Bosna in Hercegovina slavita obletnico vstaje proti okupatorjem. Film bodo potem predvajali na filmskem festivalu v Pulju.

Prešeren v švedščini. Pesmi našega pesnika Franceta Prešerna poznajo že mnogi narodi. V kratkem bodo njegove poezije izšle tudi v švedščini. Po odličnem angleškem prevodu našega prof. Janka Lavrina, upok. profesorja nottinghamske univerze, jih je prevedel švedski publicist in prevajavec Peter Ahleen.

naši mladi ljudje

Lep uspeh našega teniškega igravca

Mladi Beograjčan Bora Jovanović, jugoslovanski teniški državni prvak, je že nekaj let prvi teniški igravec v Jugoslaviji, dosegel pa je že tudi precej pomembnih uspehov v mednarodnih arenah. Sredi marca pa je na letošnjem mednarodnem teniškem turnirju v Aleksandriji pripravil največjo senzacijo in dosegel sijajen uspeh z zmago nad Avstralcem Nealom Fraser-

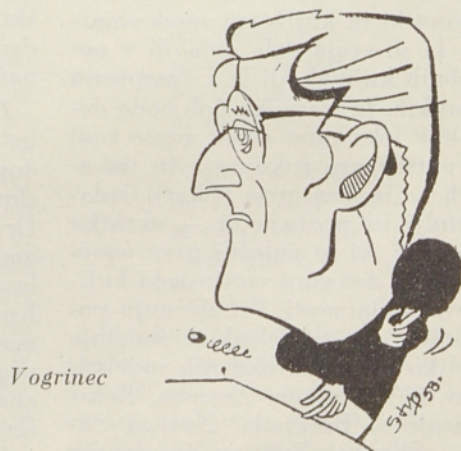
jem, bivšim prvakom iz Wimbledona. Jugoslovan Jovanović je zmagal prav gladko, saj ni pustil Avstralcu »niti dihati« — odpravil ga je v treh nizih s 6:1, 6:3 in 6:4.

Pred polnimi tribunami »Sporting cluba« v Aleksandriji je Jovanović pokazal resnično najmodernejši tenis. S čistimi in ostrimi servisi, odlično igro ob mreži in zlasti uspelimi volleyi ter passing-udarci je svojega nasprotnika tako zmedel, da mu ni mogel niti enkrat resno ogroziti zmage. Ob vihnem ploskanju tisočev gledavcev, ki so pozdravljali uspele poteze jugoslovanskega prvaka, je Jovanović povsem zaslužno osvojil vse tri nize.

S to zmago je mladi Beograjčan priboril jugoslovanskemu teniškem športu vsekakor največji povojni uspeh in se obenem uvrstil med vodilno elito evropskih teniških igravcev.

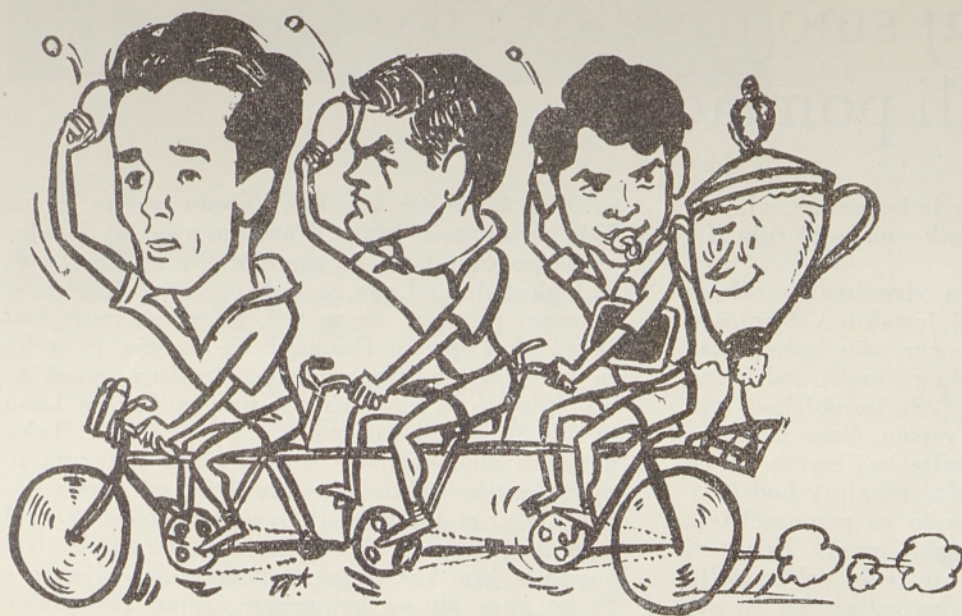
P.

Yugoslavia - European Table Tennis Champion

Five young Yugoslavs, winners of the International Table Tennis Tournament, were loudly applauded by more than two thousand spectators in Schöneberg Hall, West Berlin. They were: Vojislav Marković, 22 years old law student from Beograd, Željko Hrbud, aged 23, technical school student from Zagreb, Istvan Korpa, the barely 16 years old high school student From Senta,

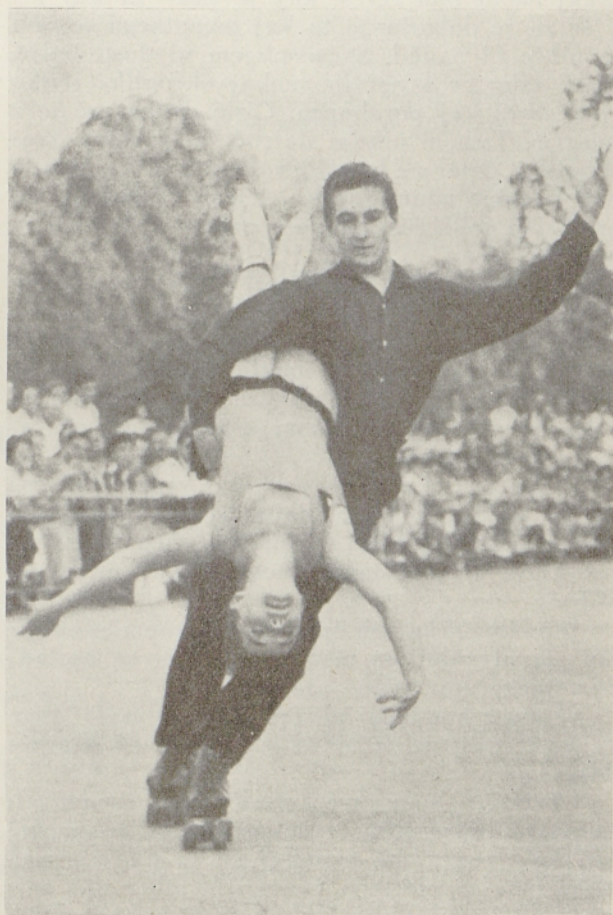
*Vojislav Marković,
Zeljko Hrbud
in Istvan Korpa*

Edvard Vecko, 22 years old glass-blower from Hrastnik, and Janez Teran, aged 21, veterinary student from Ljubljana. This team won the European table tennis championship for Yugoslavia after days of strenuous fight against Finnish, Scottish, Welsh, Italian, Spanish, Belgian, Austrian, German, and Swedish teams. The most dangerous rivals in this international competition were the Swedes, who had been coached by two former ping-pong world champions, the Japanese Ogimura and the Yugoslav Vilim Harangozo. Yet the Swedish team, too, had to yield, the score being 5—1 for the Yugoslavs.

The headlines in Berlin and other newspapers laid stress on the victory of the Yugoslav sportsmen, and were especially lavish in praise of the young Istvan Korpa, whose further development is very promising.

At this year's International Tennis Tournament, which took place in Alexandria in the middle of March, the Yugoslav tennis champion Bora Jovanović from Beograd achieved brilliant success when he beat the Australian Neal Fraser, the former champion of Wimbledon.

From March 6 to March 12, three hundred and thirty-six sportsmen and sportswomen took part in this year's students' world winter sports competitions in the French town of Villars. Yugoslavia was represented by a few skiers and skaters who were fairly successful. The greatest success however was achieved by Tjaša Andree and Peter Peršin, two young figure-skaters from Ljubljana, who won the bronze medal in pair-skating.

*Jugoslovanska državna prvaka v umetnem drsanju
parov — Tjaša Andree in Peter Peršin*

Zakaj smo pa letos tako pozno dobili pomlad?

Letos je ni bilo. Pol leta je bilo zime, zdaj je pa poletje. Pomladi pa kratko malo ni bilo. Le zakaj?

Na to vprašanje ni lahko odgovoriti in nikjer nisem mogel izvedeti, zakaj je tako. V časopisju ne bereš nič pametnega: sicer tam nekaj piše o nekakšnih milibarbarah in ciklopih, toda tega nihče ne razume. Če pa piše, da bo oblačno, sije sonce; če piše, da bo lepo vreme, čisto zagotovo sneži ali se ulije ploha. Ljudje kaj izvedo ali se kaj nauče na razne načine. Nekateri hodijo v šole; pokazalo se je pa, da to ni priporočljivo, zakaj šolani ljudje so največji reveži. Nekateri se učijo na svojih napakah, to je že veliko bolje in navadno dobi človek, ki se veliko uči na napakah, zavidno direktorsko mesto. Nekateri pa — in med te sodim tudi jaz, se učijo v oštarijah, zakaj samo tam izveš, kaj je prav in kaj ne. V šolah je dolgočasno in kaj pametnega se tam še nihče ni naučil. S časopisjem ni dosti bolje, razen »smrtne kose« in »nekaj okroglih« redko kdaj izveš kaj porabnega. Čisto druga reč je z oštarijo. Tam ni nikdar dolgočasno in tam izveš marsikaj, česar ne bi nikjer drugje. Tako je bilo tudi s čudno uganko, zakaj letos ni pomladi, čeprav smo celih šest mesecev pošteno odslužili in prezeblili zimo.

Pozno popoldne sem stopil v prijazno Jazbečevo krčmo. Tam je že sedelo nekaj možakov, mojih prijateljev, in pogovor se je vrtel kot po navadi: najprej smo okrtučili ljudsko oblast in davke in kar je s tem v zvezi, nato so prišle na vrsto domače novice, potem je ta Šalamonov Janez pošteno zaklel:

»Vrag naj vzame to prekleto vreme! Včeraj je liho kakor iz škafa, danes se pa potiš ko o svetem Jakobu. Menda so tega bedastega vremena res krive tiste atomske bombe. Kaj misliš ti, Miha?«

Jerebov Miha jih ima že čez osemdeset, pa mu jih ni videti in med nami velja za najbolj pametnega, ker vedno vse ve.

»Tisto z bombami ne drži,« je pojasnil Miha. »Tega trapastega vremena je kriv papež in nihče drug!«

Obstrmeli smo. Vse mogoče smo domnevali za vzrok letošnjega vremena, da bi pa mogel biti kriv papež, na to misel pa mi nihče prišel. Miha nam je vse lepo razložil in nihče niti najmanj ne dvomi, da ima Miha prav, kakor vedno.

»Že takrat,« je pričel Miha svojo razlago, »ko so izbirali novega papeža, sem takoj rekel, da

se to ne bo dobro končalo. Papežu je ime Janez, čisto po domače Janez. Vprašam vas, ali je »Janez« spodobno ime za papeža? Ne in ne. Janez je lahko eden od nas, saj jih je samo v naši vasi najmanj petnajst, če ne več. Papež ne more biti Janez ali Pepe ali Francelj. Za papeža je treba že kakšnega boljšega imena. Prejšnji papež so bili Pius, to se lepo sliši. Še prej so bili pa Leon in tudi to kar diši po papežu. Ne pa Janez! Tako navadno kmečko ime! In ta nerodni Janez ga je začel lomiti, kakor sem vedel že od vsega začetka. Kaj si je izmislil? Svetemu Juriju je vzel šajn in Jurij ni več svetnik, temveč samo čisto navaden Jur, kakor je na primer oni pijanec s Trške gore ali pa krumpasti šuštar Teropšičev Jur. Papež Janez je bral v nekih starih bukvah, da je sveti Jurij imel punco. Zonogavil se je z nekakšno grofno, in če se ne motim, je bila celo blažena. Tako je povedalo v radiu. (Mihi je nečak iz Amerike poslal lep radioaparati.) Lepo vas prosim, ljudje božji, Jurij je bil soldat in kaj naj ima soldat drugega, če ne punce? Ali naj se v dežju sprehaja z marelo? Soldat mora imeti sabljo in puško in punco, saj bi drugače ne bil soldat! Tak je bil tudi Jurij, dokler je bil še svetnik. Ko mu je Janez odvzel svetništvo, se je sveti Jurij razjezil. Zalbrusil je Janezu v lice: Tako! Petsto let sem ti bil dober za svetnika in urejal sem pomlad, kakor je ne zna nihče drug. Vsako leto sem na svojega goda dan prihajal iz Bele krajine čez Gorjance na Dolenjsko in celi Gorjanci so bili zeleni in sama Jera je bila zelen pušeljc. No, če mi vzameš šajn, naj pa drugi svetniki, reve, delajo pomlad, če znajo!

Sveti Jurij je tresčil svoj šajn ob tla — ali nemara ob oblak, zakaj ne vem, če imajo v nebesih tla, kakor pri nas doma — in je nehal komandirati pomlad. Potlej so pa neki drugi svetniki vzeli pomlad v roke, pa se nobeden na to ne spozna in zato gre vse narobe. Danes dež, jutri pripeka, pojutrišnjem sneg, pa plojdra in prehlaje in poplave in druge nevšečnosti. Seveda ni čudno, če je tako, ko pa pomlad regirajo svetniki, ki tega ne znajo. Saj vem, da ni lepo, če grdo govoriš o papežu, pa čeprav je samo navaden Janez. Toda to pot ga je grdo polomil. Še lepo bo prosil Jurija, naj vzame nazaj šajn in spet pomlad v roke. Potem bo pa spet vse, kakor mora biti.«

Tako je povedal Miha in nihče od nas ni podvomil, da nemara nima prav. Papež, spametuj se in vrni Juriju šajn, pa bo spet vse v redu!

otroci berite

Tone Pavček

Polž

Fantje, junaki, ste videli polža?
Kakšnega polža? Katerega polža?
Strašnega polža! Imel je roge
skoraj dva metra, če bolj ne dolge,
hišo pa tako — cel nebotičnik!

Včeraj privozil k nam je v Ljubljano,
nekaj povprašal in ga miličnik,
tisti pred Namo,
kot videl in slišal sem sam
napotil naravnost je k vam!

Zdaj pa pazite, od doma tecite,
uhljaste zvezke s sabo vzemite,
v varno zabetje knjige poskrijte,
saj slinar slinasti ta
za trdno je sklenil,
da bo, kot bi trenil,
pospravil s sveta
vse povaljane in popackane
zvezke in knjige in cicibane,
pospravil s sveta,
oja, oja!

Kristina Brenkova

KONEC

»Mama, bral sem, da imajo na svetu trideset tisoč atomskih bomb.
Ali je to res?«

»Mogoče je res, ne vem.«

»In koliko je na svetu ljudi?«

»Ljudi na svetu je dve in pol milijarde.«

»In kako se godi tem ljudem?«

»Pol milijarde jih zna čitati knjige in napisati svoje ime. Dve milijardi ne. In dve milijardi ljudi se ne moreta nasititi niti enkrat na dan.«

»Zakaj delajo atomske bombe? Čemu ne pečejo kruha za lačne ljudi?« vprašuje Andrej in nihče ne odgovarja na njegovo vprašanje.

Vode teko v strugah in se izgubljujejo v morjih, cvetovi se odpirajo spomladi in zore v sad in zvezde svetijo noč za nočjo nad oblaki. Kdo bo odgovoril Andreju?

Skozi zaprto okno skočila,
šipe nobene ni razbila.

Zarek

Oton Zupančič

V zlati skrinji mlin droban
teče, teče noč in dan.

Uru

Oton Zupančič

Ilustracije: Milan Bizovičar

naši ljudje po svetu

Iz Ekvadorja

SLOVENEK USTANOVITELJ ŠOLE V EKVADORJU

Pred dvajsetimi leti sem prispel v to primorsko pokrajino, imenovano Manabi, z namenom, da tukaj s skromnimi lastnimi sredstvi ustanovim šolo. Prijatelji so mi sicer resno odsvetovali, češ to je ena izmed najbolj nevarnih pokrajin. Ropi, tatvine in umori so tu nekaj vsakdanjega. Vseeno sem ostal neomajen in tako sem prispel v kraj, imenovan Agua Fria, in tu ob poteh videl številne križe — nič kaj spodbudna znamenja žalostnih dogodkov (napadov iz maščevanja, dobičkaželjnosti itd.).

Vse to je posledica neizobraženosti, sem si mislil, in v slamnati hiši iz bambusa ustanovil svojo šolo. Vabil sem otroke in mladeniče v šolo. Res so začeli prihajati, eni podnevi, drugi zvečer. Spoznal sem, kako zelo si želijo izobrazbe, in si med njimi pridobil številne prijatelje. Ugotovil sem, kako resničen je pregovor, ki pravi: ena šola več, ena ječa manj.

Ta pokrajina — Kanton 24 de Mayo —, ki šteje 25 do 26 tisoč prebivalcev, ob mojem prihodu ni imela več kakor štiri šole, dve javni v Sucru za dečke in deklice, eno v Noboa in eno v Bellavista. Niti enajst od sto šolskih otrok ni obiskovalo šole.

Uspehi moje prve šole v Agua Fria so bili kmalu znani daleč naokrog in tudi iz drugih krajev so me začeli vabiti, da bi ustanovil podobne privatne šole. Preselil sem se v kraj, imenovan Buenos Aires, kjer sem odprl novo privatno šolo, ki je bila kmalu polna učencev. Med njimi so bili tudi nad štiridesetletni možakarji, ki sem jih učil brati in pisati. Saj siromaki niso znali zapisati niti svojega imena. Po tukajšnjih zakonih pa tisti, ki se ne znajo podpisati, niti ne morejo biti državljani.

Spoznal sem nujnost analfabetskih tečajev, kjer bi se v večernih urah učili odrasli pa tudi mladina. Pri tem pa sem seveda potreboval pomočnikov, saj sam nisem mogel poučevati vseh. Pomagal sem si tako, da so mi te tečaje vodili moji nekdanji najboljši učenci. Uspeh je bil lep. Brez pretiravanja smem trditi, da sem dal državi več sto državljanov, ki so znali nekaj več kakor samo podpisati svoje ime.

Toda moj namen ni bil, da bi dolgo ostal v enem kraju. Znanja so potrebovali tudi drugje. Da ne

bi po mojem odhodu zaprli šole v Buenos Airesu, sem se obrnil na občino in dosegel, da se je šola preimenovala v občinsko mešano šolo. Ko sem to dosegel, sem odpotoval in se naselil v Providencii, kjer sem prav tako ustanovil in vodil šolo. Moj namen pa je bil dospeti do Sucra in tam ustanoviti dobro organizirano zasebno ljudsko šolo, namenjeno siromakom, sirotam. Iz Providencie sem se preselil v Las Flores, ki je bila zadnja postaja mojega desetletnega preseljevanja in kjer sem ustanovil četrto šolo. Vse te šole so bile ustanovljene v krajih, kjer jih do tedaj ni bilo in vse delujejo še danes kot javne šole. Tudi nekateri večerni analfabetski tečaji so se še ohranili, v nekaterih krajih so bile pa na mojo pobudo ustanovljene tudi šole.

*Bogomil Trampuž,
Sucra, Ekvador*

Iz ZDA

RAZSTAVA V SPOMIN VELIKEGA JUGOSLOVANSKEGA ZNANSTVENIKA

V prostorih knjižnice na kolumbijski univerzi v New Yorku so odprli posebno razstavo, posvečeno našemu velikemu izumitelju in znanstveniku Nikoli Tesli. V steklenih vitrinah so bili razstavljeni fotografski posnetki dokumentov in načrtov številnih izumov velikega znanstvenika, korespondenca, ki jo je vodil z raznimi vodilnimi znanstveniki, in priznanja, ki jih je prejel. Med drugim je razstavljena tudi kopija dokumenta, s katerim je univerza Kolumbija imenovala Nikolo Teslo za častnega doktorja.

NOVO SLOVENSKO ZABAVIŠČE V FLORIDI

Podjetni rojaki Henry Roznik, Frank Spehek in Paul Bilyk so v Fort Panderdal v Floridi odprli lepo urejeno zabavišče Mala Evropa. Zabavišče ima lepe prostore za prirejanje piknikov, plesišče, balnišče itd. Tudi postrežba, pravijo prvi gostje, je odlična.

PROSVETA JE PRIDOBILA 305 NOVE NAROČNIKE

Akcija za nove naročnike Prosvete, glasila Slovenske narodne podporne jednote, ki izhaja v Chicagu, je bila zaključena 28. februarja. Njen uspeh je 305 novi naročniki. Prihodnja akcija za nove naročnike se bo začela 1. septembra. Za

najbolj prizadevne zbiravce novih naročnikov bo razpisanih tudi več nagrad, med temi glavna — brezplačna vožnja v Jugoslavijo. Prihodnje leto namerava Prosveta organizirati tudi skupinski izlet v staro domovino, ki bo prav gotovo imel veliko udeležencev.

NDOM SO PRENOVILI

Slovenski dom v Indianopolisu Ind, so člani popolnoma prenovili. Letos je predsednik doma Frank Turk, tajnik pa Oskar Ivančič. Vsako soboto je v domu družabni večer z glasbo in plesom.

Od leta 1951 dalje poučujem in vzgajam deco in fante v zasebni ljudski šoli v Sucru, ki sem jo ustanovil z odobrenjem ministrstva za ljudsko izobrazbo, in krajevnih šolskih oblasti. Šola se imenuje Centro Educativo Sucra, jaz pa sanjam o tem, da bi se imenovala CENTRO EDUCATIVO ESLOVENO SUCRE.

Pred dvajsetimi leti sem vrgel prvo seme znanja med ljudi v tej deželi in odtlej sejem nepretrgoma in sem do danes priskrbel izobrazbo že 5455 mladeničem, ki so ponos svojih družin in družbe. Dobra polovica se jih je šolala popolnoma brezplačno.

Od vseh strani prihajajo prošnje za sprejem otrok v mojo šolo v Sucru. S težkim srcem jih odklanjam. Toda šola v starem, s slamo kritem poslopju je tesna, pretesna. Tudi učiteljev manjka. S 44 dolarji mesečnih dohodkov in seveda veliko dobre volje vzdržujem to ustanovo. Letos sem dobil v pomoč enega učitelja in to je tudi vse. Pokrajina je revna, tistih nekaj, ki imajo kaj pod palcem, pa se za izobrazbo revnih otrok, sploh ne zmeni.

NOV SLOVENSKI ZDRAVNIK

V Euclidu O. je odprl zdravniško ordinacijo dr. Frank Lukež — specialist za zdravljenje otrok. V tej stroki se je dve leti specializiral v Flintu, Michigan. Čestitamo!

OČETJE SO STREGLI

Slovenska šola pri sv. Vidu v Clevelandu je 11. marca priredila v šolski dvorani družinski večer. Kulturnemu programu je sledila zakuska, pri kateri so stregli očetje otrok.

25 LET SLOVENSKEGA PODJETJA

V Clevelandu je slavilo srebrni jubilej, 25-letnico obstoja, slovensko podjetje Norwood Appliance & Furniture na 6202 St. Clair Ave. Podjetje uspešno vodi rojak John Sušnik s soprogo in sinovi, bivši dolgoletni predsednik Slovenske dobrodrelne zveze. Mr. Sušnik je s soprogo v zadnjih letih že večkrat obiskal stari kraj. K jubileju naše čestitke!

NOV BALINARSKI KLUB

Lani v decembru so naši Clevelandčani dobili nov balinarski klub. Ustanovljen je bil pri Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Predsednik kluba je Milan Jager, podpredsednik George Marolt, tajnik pa John Korošec.

ZA ŽRTVE POTRESA V DALMACIJI

Jugoslovanski klub v Narraugsett ave v Chicagu je na letni seji začel akcijo za pomoč žrtvam potresa v Jugoslaviji. Klub je v ta namen prispeval večje vsote, člani so pa na seji priložili skupno še kakih 80 dolarjev.

MLADINSKI KONCERT V KORIST SLOVENSKEGA ZAVETIŠČA

V nedeljo, 11. februarja sta priredila mladinska pevska zbora Slovenskega delavskega doma in Mladinski krožek št. 2 SNPJ v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd, skupen koncert v korist clevelandskega Slovenskega zavetišča za ostarele. Koncert je lepo uspel. Oba zbora sta dokazala, da naša pesem na ameriških tleh ne bo zamrla, saj bodo mladi pevci, med katerimi so številni resnični talenti, pomladili naše zборе. Na koncertu so se izkazali tudi harmonikarji in orkester. Vse priznanje vsem nastopajočim, kakor tudi vsem tistim, ki jih vodijo in pomagajo naši mladini pri prvih stopinjah na umetniški poti. O plemenitem namenu prireditve je uvodoma spregovoril rojak John

Cech. Navedel je nekaj razveseljivih dejstev: Slovensko zavetišče za ostarele v Clevelandu ima poslopje že plačano in poleg tega razpolaga še s 50.000 dolarji gotovine. Ob razpustu Slovenske zadruge je bil zavetišču podarjen preostanek v znesku 475.66 dolarjev. Za znesek nekaj nad tisoč dolarjev pa se delničarji doslej še niso oglasili in bo tudi ostal zavetišču, če se delničarji v enem letu ne oglasijo.

KAMPANJA ABZ ZA OBISK DOMOVINE

V članski kampanji Ameriške bratske zveze so dosegli do dne 1. marca največ točk tekmovalci: Cy Rovanshek, prvi glavni podpredsednik in tajnik društva št. 37 v Clevelandu, Rovanshek je presegel 800 določenih točk in si s tem pridobil pravico do nagrade — brezplačnega potovanja v domovino. Druga dva najboljša tekmovalca sta glavna nadzornica in tajnica društva št. 202 v Rock Springsu Wyoming Fani Jenko in Adelyne Cecelic, glavna nadzornica in tajnica društva 132 v Euclidu. O.

GLASBENI ALBUM MILLIE NOVAK

Hčerka znanega rojaka Johna Novaka iz Sharpsville Pa. Millie je že 12 let uslužbenka na radijski postaji WPIC v Sharonu. Millie zna lepo peti, igra pa tudi na klavir, kitaro in harmoniko. Zadnjih sedem let redno nastopa ob sobotah v radiu, kjer ima lastno oddajo. Poleg slovenskih poje tudi pesmi drugih ju-

goslovanskih narodov, pa tudi nemške, španske, angleške in italijanske. Novakova je pesmi, ki jih poje, nedavno zbrala v posebnem glasbenem albumu.

SLOVENSKI UPOKOJENCI V ZDA ZA BOLNIŠKO ZAVAROVANJE

Klub slovenskih upokojencev v Euclidu, O. je dal natisniti 800 dopisnic, ki so jih člani razposlali svojim senatorjem in kongresnikom širom po Ameriki s prošnjo, da bi se zavzeli za izglasovanje Anderson-Kingovega zakonskega osnutka za bolniško zavarovanje. Za ta zakon se zavzemajo sedanji predsednik ZDA Kennedy in več liberalnih poslancev. Zakon bi zajel 16 milijonov upokojencev, ki živijo v ZDA.

NAPAD NA UČITELJICO

Francka Bolha, ki je prišla iz Slovenije v ZDA leta 1949 in je zaposlena kot učiteljica v župnijski šoli sv. Vida v Clevelandu, je bila nedavno zahrbtno napadena in ranjena. Ko se je zvečer vračala z avtobusne postaje proti domu, jo je napadel neki moški in jo zabol del v hrbet. Na njene klice je napadalec pobegnil. Dekle se zdravi v bolnišnici.

Iz Argentine

ZANIMIVA RAZPRAVA O RAZVOJU SLOVENSKE GLASBE

Znani slovenski komponist, zborovodja in esejist v Argentini Ciril Kren je v argentinskem dnevniku La Nueva Provincia (Bahia Blanca) objavil serijo člankov z naslovom La musica yugoslava y los compositores eslovenos, v kateri prikazuje zgoščen zgodovinski pregled razvoja slovenske glasbe od prvih začetkov v XVI. stoletju do danes, pri čemer se je zlasti ustavil pri slovenski sodobni glasbeni ustvarjalnosti. Avtor je orisal delo posameznih sodobnih slovenskih skladateljev in dodal intervju z glasbenikom prof. L. M. Škerjancem. Ta zanimiva razprava, ki je prva te vrste v argentinskem časopisju, bo vsekakor dosti prispevala k razumevanju in ugledu slovenske glasbe v tujini. Po zaslugi Cirila Krena so prav v Argentini na koncertih in v radijskih oddajah izvajali že mnogo slovenskih skladb. Med plodovite slovenske moderne skladatelje pa sodi tudi Ciril Kren sam, saj so prav v zadnjem času v Argentini uspešno izvajali več njegovih skladb. Te skladbe bodo letos tudi na programu ljubljanskega radia. Tako bomo našega skladatelja, ki živi in ustvarja daleč od rodnih tal, končno spoznali tudi doma.

NOVA SLOVENSKA GROBOVA

Dne 5. marca smo se za vedno poslovili od Pauline Gabrovec-Ceglar iz Barlina, Pas de Calais. Pokojna, ki je bila v tukajšnji naselbini zelo znana in priljubljena, je bila doma iz Zagorja. Umrla je v 78. letu starosti. Društvo Posmrtninski sklad, katerega članica je bila, izreka njenim svojcem globoko sožalje.

Alojz Kobilšek,
tajnik društva Posmrtninski sklad

Dne 9. aprila smo pokopali Kristino Mustar, rojeno Gradičar. Doma je bila iz Roba pri Velikih Laščah na Dolenjskem. Doživela je komaj 50 let. V Francijo se je preselila pred 32 leti, zaradi takratnih slabih razmer, ko v nekdanji Jugoslaviji ni bilo kruha za delavce. Bila je članica Posmrtninskega sklada. Ohranili ji bomo lep spomin. Družini Mustar pa izrekamo sožalje!

Franc Burnik,
za Posmrtninski sklad,
Marais de Sallaumines P. de C.

vprašanja in odgovori

KAKO JE Z VERSKIM TISKOM V SLOVENIJI?

V Glasu naroda sem brala, da je v Sloveniji izšlo sveto pismo in to celo v več knjigah. Ali je to res? Sorodniki mi namreč pišejo, da po vojni v Sloveniji ni nobenih verskih knjig in časopisov, ker so prepovedane.

I. F. Cleveland, O.

(Objavljamo to vprašanje iz obširnega pisma, ki nam ga je pisala rojakinja I. F. iz Clevelanda in nanj odgovarjamo v reviji, ker smo mnenja, da bo to zanimalo tudi druge naročnike in bravce naše revije.)

V zadnjih letih (1960-64) so izšle tri knjige svetega pisma stare zaveze in ena knjiga nove zaveze. Obseg vseh štirih knjig je 3.132 strani. S to izdajo so rimskokatoliki pri nas prvič dobili celoten prevod svetega pisma v slovenščini. Sedaj je v tisku peta knjiga — poljudnoznanstvena obrazložitev k svetemu pismu: Misli o svetopisemskih knjigah. Izdajatelj vseh navedenih knjig je Lavantinski škofijski ordinariat v Mariboru.

Že enajsto leto izhaja v Novi Gorici verski list Družina, ki ga izdaja Apostolska administratura v Novi Gorici.

Pred dvema letoma je izšel molitvenik V občestvu združenih. Molitvenik je izdala Zadruga katoliških duhovnikov FLRJ v Ljubljani. V isti založbi so izšle še številne druge verske publikacije. Predvsem moramo tu navesti Mali krščanski nauk, ilustrirano učno knjigo za najmlajše za pouk verouka. V tisku je tudi knjiga za pouk verouka za višjo stopnjo, ki bo izšla letos. Leta 1960, ob 80-letnici naselitve kartuzijanov na Slovenskem, je izšla v isti založbi knjižica Kartuzijani na Slovenskem in knjižica Ksaver Meško — duhovnik

s svojim Bogom, pripomoček duhovnikom za duhovne vaje. Založba katoliških duhovnikov FLRJ v Ljubljani je dalje izdala: Mali obrednik, izvleček iz brevirja, obhajilne podobe v barvah za dečke in deklice, božične in velikonočne razglednice v barvi in velikonočne razglednice itd.

V tisku pa sta Cerkevna pesmarica z notami in Cerkevna pesmarica v manjšem formatu, ki bo vsebovala samo besedilo pesmi. Obe pesmarici bosta izšli v prihodnjih mesecih.

Zadruga katoliških duhovnikov FLRJ v Ljubljani izda poleg drugih publikacij tudi vsako leto stenski koledar z oznako cerkvenih praznikov in slovesnosti.

Ordinariati, redovi in posamezna župnijstva izdajajo vsako leto poleg vseh internih obvestil še številno drugo versko literaturo, ki je zgoraj nismo mavedli. Cirilmetodijsko društvo katoliških duhovnikov v Sloveniji izdaja svoje društveno glasilo — revijo Nova pot.

Iz teh podatkov vam ne bo težko ustvariti si sodbo o tem, kako je z verskim tiskom pri nas.

Uredništvo

ALI IMA ROJAK V FRANCIJI, KI JE DELAL TUDI V JUGOSLAVIJI, PRAVICO DO JUGOSLOVANSKE POKOJNINE?

Odgovor na vprašanje K. A., Sa-laumines:

Jugoslovan, ki se je izselil v Francijo in se je tam zaposlil ter bil pokojninsko zavarovan, ima pravico do jugoslovanske pokojnine na podlagi jugoslovansko-francoske konvencije, če z vsemi zaposlitvami v domovini in v

Franciji izpolnjuje pogoje za-njo.

Po jugoslovanskih predpisih dobi moški polno starostno pokojnino po 55 letih starosti in po 35 letih dela. Kdor je delal manj kakor 35 let, lahko dobi pokojnino (nepolno) šele s 65. letom starosti, če je bil 1. 1. 1958 še zaposlen in če je delal vsaj 30 let. Ako ima 30 let zaposlitve in je bil 1. 1. 1958 še zaposlen, ima pravico do pokojnine, če je delal od 25 do 30 let in je bil v zadnjih 5 letih zaposlen vsaj 3 leta in 5 mesecev, ali pa če je delal vsaj 15 do 25 let in je bil v zadnjih 5 letih zaposlen 4 leta in 2 meseca.

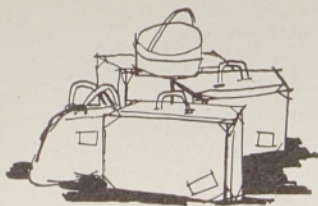
Kdor 1. 1. 1958 ni bil več zaposlen in ni delal 35 let, ima pravico do jugoslovanske starostne pokojnine, če je delal vsaj 30 let in če je med 1. 1. 1948 in 1. 1. 1958 5 let delal s prekinitvami, ali pa 3 leta in 5 mesecev brez prekinitve oziroma če je delal 25 do 30 let in od tega 3 leta in 5 mesecev v času od 1. 1. 1953 do 1. 1. 1958 oziroma če je delal 15 do 25 let in od tega 4 leta in 2 meseca v času od 1. 1. 1953 do 1. 1. 1958.

Kdor ima jamske rudarske zaposlitve, ki se štejejo po 9 ali 10 mesecev za 1 leto, izpolni te pogoje toliko prej. Podrobnosti o tem je priobčila Rodna gruda v odgovoru na strani 20. svoje letošnje prve številke. *Kopač*

UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA

Opozorite svoje mlade prijatelje in znance na Učbenik slovenskega jezika v angleščini, francoščini, nemščini in španščini!

Naj nam takoj pišejo, v katerem jeziku ga želijo prejemati.

Kaj morajo vedeti rojaki obiskovavci ?

Rojake, ki bodo prišli na obisk v stari kraj, prav gotovo zanima, kako je letos s carino. Za izseljence — obiskovavce je ostalo v glavnem tako kot lani, le da je skupna vrednost predmetov in daril, ki jih obiskovavci prinesejo v Jugoslavijo brez carine, zvišana na 200.000 din. Vrednost predmetov se oceni po cenah, ki veljajo na našem tržišču. Najbolj preprosto je seveda, če te stvari rojaki prinesejo sami, predvsem tisti, ki potujejo z ladjo.

Ker prihaja vedno več potnikov z letali, ki ne sprejmejo veliko prtljage, velja zanje izreden predpis, da smejo blago, ki ga želijo uvoziti v Jugoslavijo, poslati na svoj naslov v poštinih paketih. V tem primeru mora pošiljatelj napisati na paket svoj ameriški naslov kot pošiljatelj in svoj naslov, ki ga bo imel v času svojega bivanja v Jugoslaviji kot prejemnik paketa. Take pakete lahko potem rojaki s svojim potnim listom in posebnim potrdilom, ki ga bodo dobili pri Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, sprejmejo na pošti, ne da bi jim bilo treba plačati carino. V primeru, da bi bil paket naslovljen na sorodnika v Sloveniji, bo carina seveda sodila, da je darilni paket in ga po predpisih ocarinila. Prav tako ne smejo svojci prevzemati paketov, če so naslovljeni na rojaka — obiskovavca, in morda plačati carino v upanju, da bo rojak pozneje dobil denar povrnjen. Kasnejše pritožbe so namreč zapletene in največkrat neuspešne.

Pakete naj rojaki odpošljejo tri do štiri tedne pred svojim odhodom, da bodo prispeli približno v tistem času kot rojaki sami.

Se posebej opozarjamo, da naj v carinsko prijavo, katero morajo izpolniti pred vstopom na jugoslovansko ozemlje, brez skrbi vpišejo ves denar, ki ga imajo pri sebi. Lahko ga imajo kolikor hočejo, če ga porabijo ali ne, je njihova stvar. Če ga ne bodo porabili, ga bodo lahko nesli nazaj. Carina ima namreč pravico odvzeti neprijavljeno vsoto in je zaman vsaka pritožba. Dinarsko valuto carina lahko odvzame potniku na meji, če presega znesek 1.500 din, ker več dinarjev ni dovoljeno uvažati ali izvažati. Zato je nespametno prikrivati denar. Prav tako naj ima vsak v potnem listu vpisane predmete, ki jih bo nesel nazaj, ko se bo vračal, npr. foto-aparat, brivski aparat in podobno.

Rojaki, ki se vrnejo za stalno v Jugoslavijo, imajo pravico uvoziti brez carine vse svoje premično premoženje z avtomobilom vred. Opozoriti pa moramo na predpis carine, da mora imeti izseljenec-povratnik od našega predstavništva potrjen seznam vseh predmetov, ki jih uvažajo, poleg tega pa izjavo predstavništva, da je te predmete kupil s svojim zaslužkom v času izseljenstva v tisti državi in so torej njegova lastnina. Brez tega potrdila izseljenec-povratnik ne more izkoristiti ugodnosti, ki mu sicer grede. Spisek predmetov naj napravijo sami in naj na predstavništvu le prosijo, da jim spisek uradno potrdijo ter pripišejo že omenjeno izjavo. Če nameravajo pripeljati s seboj tudi avtomobil, ga morajo vpisati v seznam, tudi če bi ga kupili med potjo v kaki drugi evropski državi. Na predstavništvu naj povedo, da so to navodilo dobili od Slovenske izseljenske matice, da se izognejo sitnostim na tukajšnji carinarnici.

Po prihodu v Jugoslavijo mora rojak-povratnik vložiti v osmih dneh prošnjo na carinarnico za oprostitev carine. Prošnji mora priložiti prej omenjeni spisek in izjavo našega predstavništva. Rok za uvoz premičnin, ki so v seznamu, poteče po šestih mesecih od prihoda v Jugoslavijo. Kar bi uvozil pozneje, bodo carinili po predpisih, ki veljajo za druge državljane Jugoslavije.

Glede pokojnine, ki jo bodo rojaki-povratniki prejeli iz Amerike, morajo pred svojim odhodom urediti vse potrebno, da jo bodo dobivali na svoj, tukajšnji naslov. Na dolarske čeke izplačuje Narodna banka 750 din za dolar, travel čeke pa menja po kurzu 600 din za dolar. Nekateri rojaki, ki se za stalno vračajo v Jugoslavijo, zaprosijo za dovoljenje za stalno bivanje šele takrat, ko pridejo v domovino. Mnogo bolje je, če to uredijo s konzulatom ali ambasado, preden odidejo v domovino. Res je, da skušamo njihove prošnje za stalno naselitev rešiti kar se da hitro, vendar se včasih kakšna reč neljubo zaplete. Dokler ni dovoljenja, ga carina ne smatra za rojaka, ki bo tu stalno ostal, ker ne ve vnaprej, če mu ga bodo jugoslovanske oblasti dale. Prav zaradi tega je bolje, če rojaki dobe dovoljenje, preden se vkreajo na ladjo.

Kolikor bodo potrebovali še kakšna pojasnila, jih bodo dobili v uradu Slovenske izseljenske matice v Ljubljani, Cankarjeva 1/II, ki jim bo v morebitnih prvih težavah rada pomagala še s kakšnim nasvetom.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

je namenila posebno knjižno zbirko mladim slovenskim ustvarjalcem. V zbirki

Tokovi časa

izhajajo dela, zanimiva bodisi po svoji problemski usmerjenosti, iskanju in vrednotenju sodobnih silnic našega časa, bodisi kot oblikovno in izrazno prizadevanje mladega slovenskega povojnega rodu, ki si s pisano besedo utira pot k novim ciljem. Knjige mladih slovenskih pesnikov in pisateljev kažejo, kljub svoji samoniklosti, tesen stik z dediščino naše kulturne preteklosti in s problemi časa, ki v njem živimo.

V zbirki so doslej izšla dela naslednjih piscev:

Vladimir Kavčič: **Ne vračaj se sam**
(roman — opl. 950 din)

Tone Pavček: **Sanje živijo dalje**
(pesniška zbirka — opl. 640 din)

Smiljan Rozman: **Obala**
(roman — opl. 950 din)

Marjan Rožanc: **Mrtvi in vsi ostali**
(novelistična zbirka — opl. 950 din)

Vladimir Kavčič: **Ognji so potemneli**
(novelistična zbirka — opl. 950 din)

Janez Menart: **Časopisni stihi**
(pesniška zbirka — razprodana)

Leopold Suhodolčan: **Človek na zidu**
(novelistična zbirka — opl. 1100 din)

Valentin Cundrič: **Pojočiči grm**
(pesniška zbirka — kart. 450 din)

Marjan Kolar: **Prazno nebo**
(novelistična zbirka — kart. 800 din)

Saša Vegri: **Naplavljeni plen**
(pesniška zbirka — kart.)

Saša Vuga: **Račke po reki plavajo**
(novelistična zbirka — kart.)

Branko Hofman: **Mavrica v dlaneh**
(pesniška zbirka — kart. 980 din)

V tisku:

Niko Grafenauer: **Večer pred praznikom**
(pesniška zbirka)

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

LJUBLJANA, MESTNI TRG 26